

ekmek ve gül

*boynundan esaret bağını parçala, kes, at!
kuvvetedir hak, hakkını haksızlara anlat.*

Yaşar Nezihe BÜKÜLMEZ

Aynı 'performansı'
1 Mayıs'ta da
bekliyoruz

3

Çocuk istismarında
gerçek önlemler
işte böyle alınır!

12

Sovyetler'de
her çocuk eşit,
her çocuk değerli!

16

İÇİNDEKİLER

Aynı performansı 1 Mayıs'ta da bekliyoruz.....	3
Fulya Alikoç	
8 Mart'tan 1 Mayıs'a.....	4
Yasemin Akpınar	
'Evlenirsem çalışmam' dedirten koşullar.....	5
Kadın işçiler olarak haklarımızı öğrenmeliyiz.....	5
Migros çiğ gibi büyürken, biz kar tanesi gibi eriyoruz.....	5
Her işyerine, her mahalleye kreş.....	6
Hülya Özdemir	
Ya yarı zamanlı çalışsaydım!.....	6
Yüksel Yıldız	
Borçlar artınca kaynanamla evi birleştirdik, sonra.....	6
TARİH: Jones Ana'nın Kızları.....	7
Müslime Karabatak	
Neden kadın öğretmenler daha fazla tedirgin.....	8
Dilek Mercan	
OHAL'in kadın hali.....	8
Didem Çelik	
Batının iyi yönlerini alalım mı?.....	9
Sarya Tunç / Çınar Altun	
Korkmayın, susmayın, bu bizim ayıbımız değil.....	10
Anılatacaklarım Fikriye Yenge'nin hikayesidir.....	10
Nurgül Deniz	
Devlete güven yok, önleme talebi çok.....	11
Adile Doğan	
5 soruda çocuk istismarında gerçek önlemler nasıl.....	12
Aylin Akçay	
Sincanlı kadınlar: İstismar çok, cezalar az.....	14
Zeynep Çelik / Helin Güzel	
Tuzluca'yırlı kadınlar atölye çalışmalarlarıyla bir araya.....	14
Hilal Kılıç	
Kapı kapı sokak sokak gezip anlatacağız.....	14
Tuzluca'yırlı Kadınları Dayanışma Derneği	
Bugün bir imza atmaktan kaçınırsak yarın çok geç.....	15
Ülkü Akkaya / Hatice Katrancı Meydan	
Haberleri izledikçe çocuk sahibi olmak beni.....	15
Nursel İnalçuk	
Çocuklarımla evde, okulda sokakta güvende.....	15
Levin Gündoğdu	
Sovyetler'de her çocuk eşit, her çocuk değerli.....	16
Şükran Doğan / Aylin Akçay	
İÇİMİZDEN BİRİ.....	18
Meltem Teker	
Yemeyi içmeyi unuttuk, kartta para var mı.....	19
Özlem Can / Gülay Kağan	
Kadını eve kapatan sisteme İZBAN desteği.....	19
Nuray Öztürk	
Kuşadalı kadınlardan 'Dar Alanda Uzun Hikayeler'.....	20
Tahsine Saran / Elif Sırthan	
SAĞLIK: Lupus.....	21
Uzm. Dr. Senem ASLAN	
Sağlıkta üfürükçüler dönemi.....	21
Uzm. Ecz. Ayşegül Cennet Bektaş	
MEKTUBUMUZ VAR.....	22
Bosna'dan Suriye'ye uzanan bir savaş suçu.....	24
Berivan Balkay	

O kapılar açıldı, bir daha kapanmayacak

Kapılar, iki hayatın ihtimalini anlatır. Mahkûm ediliğimiz hayatlar, yaşamayı hak ettiğimiz hayatlar... Kapanan kapılar, açılan kapılar...

Dışarıya kapanan kapılar ardında git gel aynı işler, dön dolaş aynı hisler, doldur boşalt aynı dertler vardır. “Yok, böyle olmaz” dememeye ayarlı kadınlığı bozma ihtimaline karşı bir önlem olarak kapalı kapılar ardını alışkanlıklarla uyuşturma vardır. Kapılar, dışarının tekinsiz, dışarıdakinin yabancı, dışarıda olanın korkutucu olduğu ha bire öğretilmektedirken, bunu kanıksayışın üstüne kapanır. Her bir kanıksayış, her bir korku küçük bir ölümdür. İnsan kanıksadıkça ölen bir parçasını kandiği noktada bırakır. Çünkü dışarı ne kadar tekinsiz olursa, içeri de bir o kadar tekinsizdir. Dışarı ne kadar korkutucu ise, o korkunun gölgesi içeride o kadar büyür, karabasına döner.

Ama dışı doğru açılan, dışarıya doğru akan bir hayatın mümkününü de gösterir kapılar. Hani şairin dediği, “çıkıp gitmek olmalı” kapıları...

Mahkûm ediliğimiz hayatın üstüne kapanan kapılara karşı, bizim de kapılarımız var. O kapılar, yaşamak istediğimiz hayata açılmanın kapıları... Birbirimize ulaşmanın kapıları... Bir aralık açıp, dünyaya “Ben de varım” demenin kapıları...

Zaten hep dışarı taşmanın bir yolunu bulmaz mıyız? En sıkı kapalı kapıların önünde silkelenen bir halı, en sıkı kapalı pencerelerin önünde kırmızı kırmızı açan bir sardunya, olmadı reyhan vardır... Kapı aralığı güven endeksine göre genişler ya da daralır. Geniş ya da dar, bir hasbıhale muhakkak açılır. Muhabbet sararsa kapı açısı genişler, içeri buyur'lar gelir. Ama daha güzeli vardır, “Sen dışarı gel”lere icabet edilir...

Kapıyı kapatmaktan ziyade, açmanın ve dışarı çıkmanın mümkününü zorlamak...

İşte yaptığımız bu. Her yazımızla, her mektubumuzla, her çabamızla yaptığımız bu...

Çünkü biliriz ki kapalı kapılar, ardında kalanları boğar. Kapalı kapılar ardında kalması istenenler aslında hep gizlenenler,

yok sayılanlardır.

Şiddet mesela. Mesela istismar...

Hiç gündemimizden düşmüyor. Türkiye, çocuk istismarı vakalarıyla sarsılıyor. Her gün çocukların, aslında tüm toplumun geleceğinin karartıldığı olaylarla karşılaşyoruz. Öfkemiz birikiyor. Biriken öfkemiz iktidarın kendi planlarına payanda yapmaya çalışıyor. “Cezaları ağırlaştıracağız, hadım getireceğiz” diye diye gerçek çözümlerin üstü kapatılıyor.

Kadınlar ise şiddet, taciz, istismar kapalı kapılar ardında kalmasın, gerçek çözümlerin üstüne kapılar kapanmasın diye ev ev, sokak sokak çalışıyorlar.

İşte Ekmek ve Gül'ün bu sayısı kapıyı açmanın ve gerçek çözümler talep etmek için dışarı çıkmanın mümkününü zorlayan kadınların sözlerini, taleplerini, biriktirdiklerini aktarıyor size. Memleketin dört bir yanında süren “Çocuk İstismarını Aklamayacağız, Etkili Önlemler Talep Ediyoruz” kampanyasından notlar, tartışmalar, çözüm önerileri, tarihsel deneyimler ve gelecek tahayyüllerini içeren bu sayımız kadınlar ve çocuklar için başka bir hayatın

mümkün olduğunu gösteren ve bunun için mücadele eden kadınların elinden çıktı.

Kapıların, içeriyi ve dışarıyı birbirinden ayıran sınırlara, iç güvenlik için gerekli kılınan bekçilere dönüştürülmesinden; içi dışı değiştirmeye imkân olan günlere açıldığı tarihler vardır. 8 Martlar, 1 Mayıslar... Kendimize sınırlar koymaya değil, imkânlar yaratmaya doğru devşirilen umuttur bu günlerde aralanan kapılar. Böylesi zamanlarda bir kez birlikte olmaya, birlikte bir şeyler yapmaya, sokağa çıkmaya açılan kapılar, bir daha kapanmazsa işte o zaman değişir tarih, değişir hayat, değişir dünya...

Ekmek ve Gül'ün nisan sayısı 8 Mart'tan 1 Mayıs'a kapılar açan, aralarında kurdukları, hayatla kurdukları köprüden geçen kadınların, heybelerinde neler taşıdıklarını anlatıyor.

Bu 8 Martta reklamların süslü laflarının ardına gizlenmiş dertlerimiz, reklamlar bitince bitmedi. Hatta büyüyerek devam ediyor. Bize çizilen “iyilik, güzellik” tablosunun ardındaki gerçekleri Ekmek ve Gül'ün nisan sayısında kadınların dilinden okuyacaksınız.

Bu gerçeklerin kimisi can yakıyor, kimisi insanın boğazını düğümlüyor. Ama unutmuyoruz, “Yazdıklarımızda gerçek adına söylediklerimiz ne olursa olsun, bir kıyıcığında umudu saklı tutuyoruz.”

Evet, çok işimiz var... Çocuk istismarını önlemek, bir tek çocuğun bile hayatına kast edilmesine izin vermemek için kapılar çalıp kapılar açmaya devam edeceğiz. 8 Mart'ta biriktirdiklerimizi 1 Mayıs'a taşıyacağız. Hayatın sahnesinde başrol oynayacağız. O rolü de kimseye kaptırmayacağız!

Biz, tam 10 yıldır Ekmek ve Gül'de anahtarlar biriktiriyoruz, üzerimize kapalı kapıları açmak için. Hâlâ üzerimize örtülen kapıları açmaya zorlamaktayız, kapalı bir tek kapı bile kalmasın inadındayız, bu mümkünün umuduyla çalışıyoruz, birikiyoruz, biriktiriyoruz.

Ekmek ve Gül 10 yıllık birikimiyle kadınların “mümkün”ünün adınıdır.

Bu mümkünü sağlayan tüm kadınları kutluyoruz! İyi ki varsınız...

ekmek ve gül

posta@ekmekvegul.net

Günlük **EVRENSEL** gazetesinin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışları Müdürü: İsmail Cem Şimşek

Yönetim Yeri: Adres: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: 0850 302 20 67
Fax: 0212 654 15 04

Dağıtım: Doğan Dağıtım AŞ
Baskı: SM Matbaacılık Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sokak. No:10 (A Blok) Yenibosna-Bahçelievler / İSTANBUL
Tel: 0 212 654 94 18

Aynı 'performansı'

1 Mayıs'ta da bekliyoruz

Fulya ALİKOÇ

Bütün dünyada paranın ve siyasetin patronlarının şimdiye dek görülmemiş bir "kadın duyarlılığı" gösterdiği bir 8 Mart geçirdik. Kendilerine "ilerici şirketler" diyen bir grubun 'Dünya Kadınlar Günü' için örgütlediği kampanya en yaygın olanlarından biriydi. Uluslararası medya tekelleri de bu 8 Mart'ın uluslararası sloganını #PressforProgress olarak duyurdu ve yaygınlaştırdı.

KİMİN İLERLEMESİ İÇİN KİME BASTIRILIYOR?

Slogan, her yıl ekonomi, siyaset, eğitim ve sağlık alanlarındaki verilere göre cinsiyet eşit(siz)liğini ölçen bir raporun göstergelerine dayanıyordu. Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu son 10 yılın en kötü verilerini sunmuştu bu yıl. Böyle gidersek dünyacak anca 200 yıl sonra cinsiyet eşitliğine erişebileceğimizi söylüyordu.

Rapor, her yıl Davos'ta iş dünyası ile politikacıları, akademisyenleri ve kanaat önderlerini bir araya getiren Dünya Ekonomik Forumu'nun elinden çıkmıyordu. Patronların toplumsal sorunlara karşı nasıl bir duyarlılık maskesi takarsa kendi çıkarlarını tüm dünyaya kabul ettirebileceğine karar verilen bu Forum'da "cinsiyetler arası eşitsizlik" en başat gündemlerden biri ilan edildi. Böylece "ilerici şirketler" öncülüğünde 'Press for Progress' yani 'İlerleme İçin Bastır' sloganıyla 'Uluslararası Kadınlar Günü' kampanyası başlatılmış oldu.

Kadınların toplumsal ilerlemesi için bastırılacak olanların kim olduğuna bakalım: Biri Vodafone... Yani son 5 yılda verdiği düşük ücretler, çalışma koşulları ve taşeron çalıştırma yüzünden İrlanda, Yunanistan, İspanya ve Gana'da greve gitmek zorunda kalan çağrı merkezi işçilerinin patronu. Diğeri, Asya, Latin Amerika ve Avrupa'nın bir kısmında yaklaşık 60 bin emekçinin ucuz iş gücünü sömüren, Amerika'daki

merkezlerinde maaşlı veya saat başına çalışan işçilerin geçici işten çıkarmalar ve ücretlerdeki tavizler yüzünden yüzde 93 gibi tarihi bir oranla grev kararı aldığı Caterpillars... Bir başkası nerede savaş ve kriz çıksa orada bir şube açan, sadece halkın sağlığıyla oynamakla kalmayıp üç kuruşa çalıştırdığı göçmenleri, kadınları ve çocukları açlığa mahkum eden McDonald's... Bir diğeri Türkiye'de de faaliyet gösteren, Gebze, İzmir ve Manisa'daki fabrikalarında metal işçilerinin grevsiz ya da direnişsiz zam alamadığı Schneider Electric... Kampanyayı küresel ölçekte örgütleme "sorumluluğu" ise 140 ülkede 250 bin çalışanı olan denetim ve danışmanlık şirketi Ernest&Young'a aitti. Hal böyle olunca dünyanın her yerinde kadınların emeğini ve bedenlerini sömüren patronlar, kendi söylemlerini dünyanın her yerine yayacak araçlara sahip oldular. Taktıkları "kadın duyarlılığı maskesi" her yerden görülebilir oldu.

RÜYALARINDA 'EŞİTLİK' Mİ GÖRDÜLER?

Üretim süreçlerini parçalayıp çalışmayı esnekleştiren, istihdamı kayıt dışı ve güvencesiz hale getirerek yoksulluğu derinleştiren, eğitim, sağlık ve bakım hizmetlerini özelleştirip paralı hale getirerek kadınlara tanımlanmış ev içi angaryayı ağırlaştıran neoliberal politikalar büyük bir çelişkiyi de bağrında taşıyordu. Hem kadınların ucuz ve esnek emeğinden elde edilen yüksek kârlara hem de onun ev içerisinde karşılıksız olarak

sunduğu bakım hizmetine aynı anda duyulan ihtiyacın son yirmi yılda çizdiği tablo, günümüz toplumunun fitratının bir özelliği olan ataerkinin en koyu tonlarıyla boyandı. Bugün "cinsiyetler arası eşitlik" hedefiyle "ilerleme için bastır" gazı verenler, daha dün "iş ve aile yaşamının uzlaştırılması" hedefine ulaşmak için dindar-muhafazakârlığın kadın bedenini, cinselliğini ve doğurganlığını denetleyici işlevini kullanmakta hiçbir beis görmüyordu.

TÜRKİYE'NİN 'EŞİTLİKÇİ' PATRONLARI

Dünya çapında esen bu rüzgâr Türkiye'de beklenenden fazla toz kaldırdı. Adeta bir yaratıcılık yarışına dönen 8 Mart 'reklamlar'ına bakıldığında itiraf etmek gerekir ki, Türkiye patronlarından 8 Mart'ta 'Kadınlar kuştur, çiçektir, böcektir' minvalinde açıklamalar beklemek mevcut durum karşısında biraz naif kaldı.

Geleneksel olarak zuhur ettiği üzere, kuşlu çiçekli böcekli, cennetli ayaklı, fedalı cefalı mesajlar beklerken, geçen yıl bir boya markasının ses getiren reklamından ders çıkarıp kendini geliştirmiş, yaratıcılığını artırmış ama en önemlisi "toplumsal cinsiyet önyargıları", "cinsiyet eşitliği", "cinsiyetçi dil" vb kavramlarla siyasal dağarcığını genişletmiş bir Türkiye burjuvazisi çıktı karşımıza. Markaların üzerini örtseniz, tüm bu 8 Mart "reklam"larını sahiplenmeyecek kadını zor bulursunuz. Cinsiyetçi rollerin yerleşikliğine yapılan gön-

dermeler, şiddetin geldiği boyutun çarpıcı ele alınıp biçimi, hemen hepsinde yapılan "eşitlik" vurgusu, adeta bir moda femomeniymişçesine öne çıkarılan 'erkeğe meydan okuyan kadın' imajı... Kapitalizmin, tabiri caizse, feminist bir eğitimden geçtiği aşikâr. Reklamların kavramsal arka planı ve içerdiği detaylara bakıldığında bu öyle yüzeysel bir eğitim de değil. Piyasacı-liberal feminizmin "Daha çok özgüven sahibi olalım, daha çok çalışalım, cam tavanları aşalım" gibi, toplumun değil kadının kendi sınırlarını zorlamasını salık veren içi boş lafların çok ötesinde, ondan ➡

➔ daha derin.

Bunu kapitalistler ve erkekler karşısında bir başarı ya da zafer olarak görenler olacaktır elbet. Ancak kapitalizmle arasında eğitici/ ehlileştirici/ iyileştirici bir ilişkiden ziyade, daha yıkıcı/devirici bir mesafe koyma arzusunda olanlar için bir tartışma değeri olduğu da muhakkak. Bu aynı zamanda, kapitalistlerin kadına duyarlı bir dönüşüm geçirebileceği inancıyla, tüm bu “eşitlikçi” söylemlerin kadınların aklına salınmış bir truva atı olduğu bilinci arasındaki bir tartışma.

REKLAMLAR... REKLAMLAR...

Cinsiyet eşitliği ve giderek kadının özgürleşmesi mücadelesinde, kapitalizmi ataerkinden arındırmanın değil de bu sömürü düzenini tümünden ortadan kaldırmanın yollarını gündemine alanlar için soru bambaşka: Patronların bu kadın duyarlılığı maskesini nasıl düşürebiliriz? Zira maske sağlam; medyası, siyaset arenaları, reklam firmaları onların elinde, onlara hizmet ediyor.

Birkaç örnek verelim. Bu reklam kuşağında yaratıcılıkta başı çeken malum boya firmasının reklamında, “Hiçbirimizin hayatı öyle topuklu ayakkabılarla villalarda geçmiyor!” diyor mesela bir kadın. Sen, ben gibi konuşuyor; reklam “Ses çıkar!” diyor, kadın bu çağrıya kulak verip meydan okuyor. İsteddiği kıyafeti giyebilmek için toplu taşıma araçlarında dayak yeme riskini göze almak zorunda kalan, istemediği bir adamla zorla evlendirilmemek için kendi canına kıymak zorunda kalan, hakkını aradığı işyerinde hemen kapının önüne konan, ilk adet kanında ağzına şaplağı yiyen, ağzını her açtığında #ElalemNeDer cümlesiyle kadınların duyulmayan sesini, dinlenmeyen sözünü hedef alıyor bir banka; “bu bankada elalemin değil, sizin sözünüz dinlenir” diyor. Başka bir reklamda, şiddet görmüş bir kadın, her şiddet gören kadının en az bir kez yaptığı gibi fondotenle yüzündeki morlukları kapatmaya çalışıyor, tam kapanacakken morluklar yeniden beliriyor. Ve malum kozmetik firmasının spotu beliriyor: “Fiziksel ya da duygusal... Şiddetin izlerini hiçbir kozmetik ürünü kapatamaz.”

REKLAMLARI DİNLEDİNİZ, ŞİMDİ GERÇEKLER

En iyi yalan içine eser miktarda gerçek katılmış yalandır, derler. Bu reklamlarda, patronların çıkarlarının bizim çıkarımız olduğuna ikna olmamız için kadınlar biz’den biri gibi konuşturuluyor. Cümleler adeta yaralarımıza basılan pamuk gibi, daralıp bunalmışken aldığımız bir anlık soluk gibi. Ama tüm bu gibi’ler, 9 Mart’ta balkabağına dönüşüyor. Hayatın gerçeği ise vitrindekenden başka.

Gerçek; o malum boya firmasında iş cinayetinde ölen Oğuzhan’ın annesine “Vicdanen rahatım, hiçbir sorumluluğumuz yok” demesidir. Dildeki cinsiyetçiliğe karşı “Eşit sözlük” icat eden o malum beyaz eşya firmasının, çalıştırdığı kadın işçileri tacize maruz kalacakları servis güzergahlarına ve revirlere mecbur bırakmasıdır. #TrafikteKadın’a yönelik cinsiyetçi önyargılara karşı kadın dostu olan malum otomotiv firmasının erkek işçilerin bile çalışmak istemediği pedestal bölümünde adet kanı giysisine geçinceye kadar çalıştırdığı kadına daha düşük ücret vermesindedir gerçek. Şiddete karşı reklam yapan o malum kozmetik firmasının tam da 8 Mart günü, gerçek eşitlik talebiyle Ankara’da, Kocaeli’de sokağa çıkan kadınların gördüğü polis şiddetine gıki çıkmamasıdır; işte hiçbir fondotenin kapatamayacağı bu ikiye bölünmüş gerçektir. Hükümetin, patronların, erkek egemen patroncu sendikaların, ezcümle medya organının emeğini sömürdüğü, bedenini kuşattığı, aklını mengineye aldığı kadınların dayanışmayı ve mücadeleyi sokaklara taşıdığı 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’dür gerçek. İşte şimdi, “toplumsal cinsiyet eşitliği” deyip dokunaklı reklam yapan ama en ufak bir hak talebinde kadınları “performans düşüklüğü” diye kapının önüne koyanların “1 Mayıs performansını” görmek lazım:

GERÇEK 8 MART’I ISKALADINIZ, 1 MAYIS’TA GÖRÜŞELİM!

8 Mart’tan 1 Mayıs’a

Yasemin AKPINAR
Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği

Uzun süredir ülke, OHAL ve KHK’larla yönetiliyor. Kadınların evde, sokakta, işyerlerinde her geçen gün artan şiddete, eşitsizliğe ve ayrımcılığa maruz kaldığı, çocuk istismarlarının giderek arttığı, bir gecede çıkartılan yasalarla kadınların mücadele ile kazandığı haklarının ellerinden alınmaya çalışıldığı, millî güvenlik gerekçesiyle grevlerin yasaklandığı bir süreçte 8 Mart’a gittik.

Bütün engellemelere, yasaklamalara rağmen kadınlar olarak sokağa çıktığımız, yürüyüşler, mitingler düzenlediğimiz, coşkuyla kutladığımız bir 8 Mart’ı geride bıraktık. Bu 8 Mart’ta kadınları kendi mahallelerinde, fabrikalarında, derneklerinde bir araya getiren bir çok yerel etkinliği de düzenlendiğini gözden kaçırmamız gerekiyor. Bu etkinliklerin büyük bölümünde kadınların 8 Mart’a gittiğimiz süreçteki zorluklara inat biraraya gelme ısrarı dikkat çekiyordu. İnsanların korktuğu, sorunlarını kısık sesle konuştuğu, sadece kamuda değil özel sektörde ve sendikali fabrikalarda da birçok işçinin işten atılma kaygısı taşıdığı bir dönemde kapı aralarında ya da sokakta karşılaştığımız kadınların daha çok yan yana gelme, birlikte birşey yapma isteklerini gördük.

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği olarak 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü için, onlarca kadınla yaklaşık iki ay süren yoğun bir çalışma yürüttük. Yüzlerce kadınla yüz yüze geldik. Asgari ücretin yetersizliği ve ekonomik sıkıntılar yüzünden hayatı boyunca hiç

çalışmamış kadınların iş aradıklarını, en güvencesiz ve kötü koşullarda çalışmak zorunda kaldığını, en acil ve öncelikli sorunlarımızı -ücretsiz kreş, kadına yönelik şiddetin son bulması, çocuk istismarı, eşit işe eşit ücret, güvenceli çalışma- taleplerimizi 8 Mart’ta nasıl yansıttığımızı konuştuk. Biliyoruz ki Türkiye’nin dört bir yanında kadınlar böylesi buluşmalara dahil oldu. Ekmek ve Gül sitesinde bu buluşmalarda, etkinliklerde neler tartıştıklarını okuduk. Sadece bizim bulduğumuz mahallede değil, pek çok yerde en küçük yöre derneğinden, siyasi partilere, mahalle oluşumuna

birçok kurumun 8 Mart’ta kadınları bir araya getiren etkinlikler gerçekleştirmesi dikkat çekici. Bu, aynı zamanda kadınların bir araya gelmeyi talep etmesinin de bir sonucu.

PEKİ BU 8 MART BİZE NE GÖSTERDİ?

8 Mart’ta kapı aralarında, evlerde gerçekleştirdiğimiz buluşmalarda, geçim sıkıntısı ve başka sebeplerden ötürü yaşı ilerlemiş kadınların iş aradığı, ekonomik sıkıntılar yaşadığı halde çocuğunu bırakacak bir yer olmadığı için çalışamayan, işsiz kalma korkusuyla güvencesiz ve sigortasız işlerde düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalan ve ağır çalışma koşullarından yakınan kadınların kendini mutsuz hissettiğini gördük. Bir araya geldiğimiz kadınların ortak talebi; güvenceli çalışma koşullarının sağlanması, insanca yaşanacak bir ücret, ücretsiz kreşlerin açılması, çocuk istismarı ve kadın cinayetlerinde erkeklik indirimleri uygulanmaması, suçluların cezalandırılması, tüm faillerin yargılanmasıydı. Bu taleplerle kadınlar 8 Mart’ta nasıl yan yana geldiyse 1 Mayıs’ta da eşit, özgür, insanca bir yaşam için coşkuyla, rengimizle, taleplerimizle birarada olacağız.

Biliyoruz ki Türkiye’nin dört bir yanında kadınlar böylesi buluşmalara dahil oldu. Bu, aynı zamanda kadınların bir araya gelmeyi talep etmesinin de bir sonucu.

NE DİNLENMENE YETİYOR ZAMAN NE DE ÇOCUĞUNLA İLGİLENMENE

‘Evlenirsem çalışmam’ dedirten koşullar

Merhaba, ben Esenyurt’ta binlerce işçinin çalıştığı bir depoda çalışıyorum. Sizlere biraz fabrikadaki yaşadığımız sorunlar ve sohbetlerimizden bahsetmek istiyorum.

Bizim fabrikada genç, bekar kadınlar da var; orta yaşlı, evli ve çocukları olan kadınlar da... Genç kızlar genellikle “Evlenirsem çalışmam” diyor. “Beni alan koca bana baksın” diyenler az değil. “Evlenince eşimi çalıştırmam” diyen erkek arkadaşlarımız var. Geçen çok sevdiğim bir erkek arkadaş, “Ben evlenince karımı çalıştırmam” dedi. Ben de kızdım ona. Aslında taşıdığı fikre kızdım. “Neden böyle düşünüyorsun, biz de çalışıyoruz! Çalışan kadınlar kötü kadınlar mı?” diye sordum. Hiç yanıt vermedi, sadece sustu. Bir de bu memlekette, aldığımız paraya tek başına çalışarak nasıl geçineceksin? Mümkün mü hayat bu kadar pahalıyken!.. “Yanlış anlama abla, sadece hem çalışıp hem çocuk olacak, hem ev işi... Zorlanacak, yapamaz ondan” deyip geçiştirdi.

Yine bir genç kadın arkadaş, “Beni alıyorsa bana bakmak zorunda kocam” dedi. Ben de çalışırım, benim de kendime göre harcamam olur, çalışırsam özgür olurum diye düşünmüyorum.

Biz işyerinde vardiyalı çalışıyoruz. Üç vardiya her hafta değişiyor. Fabrikamız yedi yirmi dört çalışıyor. Hiç bir sosyal yaşantımız olmuyor. Uyku düzenimiz yok. Evden işe işten eve... Psikolojimiz bozuluyor. Ben bekarların, “Zengin koca bulayım da çalışmaya” demesindeki nedeni iş koşullarının zor olmasına bağlıyorum.

Bir de benim gibi çocuğu olan kadınlar için çok daha zorlaşıyor. Çocuğumuzla ilgilenemiyoruz. Evin işleri, okula gidiyor ders çalıştır, bakımını yap... Ne dinlenmene yetiyor zaman ne de çocuğunla ilgilenmene. Olan da yetiştireceksin, bu da kalmasın diyor-sun. Çocuğu sevmeye vakit kalmıyor. Bu nedenden dolayı çocuk hırçınlaşıyor. Bizim işyerinde kadınlar genellikle birbiri ile diğışiyor. Hep bir kavg, hep bir gürültü. Birkaç kadın dışında herkes birbirleriyle kavg, polemik halinde. Ben bütün bunları yaşamın zorluğuna, işin stresine bağlıyorum. Evden işe işten eve hiç bir sosyal yaşantın yok. Doğal olarak bu da strese ve bir boğulma haline sebep oluyor. Biriken öfkeyi ve stresi evde boşaltamamıştır.

Fabrikamız yedi yirmi dört çalışıyor. Üç vardiya her hafta değişiyor. Hiç bir sosyal yaşantımız olmuyor. Uyku düzenimiz yok. Evden işe işten eve... Çocuğu olanlar için daha zor; evin işleri, ders çalıştır, bakımını yap... Çocuğu sevmeye vakit kalmıyor.

İşyerinde çalıştığı arkadaşıyla o kadar çok yan yana ki aile olmuş artık; ona kusuyor.

Bizim işyerinde binlerce işçi çalışıyor. Çocukları olanların işi çok zor. İşyerinde kreş yok. Sadece işe girdiğimizde bize “küçük çocuğunuz varsa kreşe gönderebilmeniz için bir miktar ücret ödendiği” söylendi. Ben işyerinde neden kreş olmadığını arkadaşlarıma sordum. “İşyeri burası, sanayi bölgesi çocuklar açısından güvenli bir ortam değil, bu nedenle kreş açmıyoruz” dendiğini söylediler. Duyduğum kadarıyla güvenlik açısından gelip denetlemişler, işyerinin ortamı kreş açmaya uygun değilmiş. Tamam da ben İkitelli’de oturuyorum. Çocuğumu kreşe gönderecek olsam orada, ben-den bu kadar uzakta ne kadar güvende olacak. Başma bir şey gelse ben nasıl bir buçuk saatlik yoldan çocuğuma ulaşacağım? Şimdi de işe yeni başvuru yapan kadınlara soruyorlar; Çocuğun var mı? Varsa kaç yaşında? diye. İşe alırken bunları da göz önünde bulunduruyorlar. Yine olan biz kadınlara oluyor.

Esensel / İSTANBUL

Kadın işçiler olarak haklarımızı öğrenmeliyiz

Geçtiğimiz ay Kocaeli’de Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneğinin “Çalışan kadınların hakları” konulu etkinliğine katıldım. Benim gibi ondan fazla kadın işçinin katıldığı toplantıda bizler sorduk, avukat yanıtladı. Deneme süreci, fazla mesai, bölüm değişikliği, tazminat, maaş bordrosu... O kadar çok soru vardı ki!

Bir işçi arkadaşımız “Otomatik bireysel emeklilik sistemi nedir?” diye sordu. Ben bu sisteme katıldığım ilk ay cayma hakkımı kullanmıştım ama soruyu soran arkadaşımızın işvereni kendisine sistemden caymamasını söylemiş. Her ay maaşımızdan yüzde 3 kesinti yapılarak tasarruf edilecekti, aldığımız 1600 TL ile ayda 48 TL biriktiriliyor. O toplantıda aramızda maaş bordrosunu göremeyenler, yaz tatillerinde sigortası ödenmediği için genel sağlık sigortası kapsamına giren ve borçlanılanlar, bölümü kendisine sorulmadan değiştirilenler de vardı.

Toplantıya katıldığım günden beri düşünüyorum. Ezilen büzülen, hor görülen bir işçiyim ben. Bu ülkede emekçiler, üretkenler neden hep eziliyor? Bizi ezenler bilmiyorlar mı üretmezsek, yaşayamazlar? Maaş bordromuzu istemek, işe giriş sözleşmemizi okumak, bölüm değişikliğini istiyorsak yapmak bunlar hakkımızken sanki hakkımızı aramak suçmuş gibi davranılması çok acı.

Bize işe girerken sözleşmeyi öyle bir imzalatıyorlar ki hiçbir maddeyi okuyamıyoruz. Sonra bir şey olduğunda “Sözleşmede böyle yazıyordu” deniliyor. Evet imzalıyorduk o sözleşmeleri çünkü bu ülkede iş bulmak, bulduğun işte tutunmak daha da zor. Kavgasız, aldatmasız kendin olmak, hakların için mücadele etmek yani...

Fabrika işçisi bir kadın / KOCAELİ

Migros çığ gibi büyürken biz kar tanesi gibi eriyoruz

Yaklaşık 5 yıldır Migros mağazasında çalışıyorum. Televizyon kanallarına, programlara sponsor olan koskoca Migros, iki vasıta ile işe gelen kendi çalışanlarının yol parasını karşılamıyor, biliyor musunuz? Saatlerce ayakta durup, yük taşıyıp, müşterilerin, yöneticilerinin baskılarına maruz kaldıktan sonra o yorgunlukla evin yolunu tutuyorsunuz. Kasa çalışanıysanız hep güler yüzlü olmak ve daha çok ürün satmak zorundasınız. Asgari ücretle ev mi geçindiriyorsunuz, çocukları bırakacak yer bulamadınız aklınız evde mi kaldı, müdürünüz durmadan sizi denetliyor mu... Nolacak? gülümseyin ve daha çok satış yapın! Saat 22.00’u geçtikten sonra alkol almak isteyen müşterinin baskısı da, açıkça sözlü tacizde bulunan ya da size köle gibi davranan müşteriler de çıkabilir... Olsun, siz yine de gülümseyin! Çünkü işiniz bunu gerektiriyor.

Üstelik bu saydıklarım sendikası bir iş yerinde yaşanıyor... Sendikamız Tez Koop-İş kadın işçilerin ve tüm işçilerin her türlü sorununu geçiştiren, hallederiz deyip üstünden atlayarak koltuk kapma yarışında. Şimdi diyeceksiniz sendika illaki bir şeyler yapıyordur. Yapıyor tabi, örneğin 8 Martta bizlere fular göndermiş. Keşke işçilerini gezip sorunlarımızı dinleseydiler...

Kadın işçi olmak zor ama markette çalışmak daha zor. Daha önce Kipa’da çalışan ve aramıza katılan arkadaşlarımız ikramiye haklarından oldu. Çünkü Kipa’da 2 yılını dolduran işçiye ikramiye verilirken, Migros’ta 5 yılını doldurman gerekiyor. Her geçen gün kendi bünyesine yeni marketler alan Migros çığ gibi büyürken, biz işçilerinin yaşamı kar tanesi gibi küçülüyor. Bu çalışma ve yaşam koşulları ne zamana kadar sürecek? Real işçisi arkadaşlarımızın yaşadıkları bizlere ders olmadı mı? Birleşirsek, biz de çığ gibi büyürsek, işveren karşısında daha güçlü olmaz mıyız?

KOCAELİ

Her işyerine her mahalleye KREŞ!

Hülya ÖZDEMİR
Kartal / İstanbul

“Türkiye’de neler oluyor?” sorusuna Türkiye’de yaşayan insanların vereceği cevaplar farklılık gösterebilir. Ama “Türkiye’de çocuklara neler oluyor?” dediğinizde hepimizin aklından, çocuk istismarı şiddeti, yani çocukların yaşamını, geleceğini etkileyecek olumsuz ne varsa hızla geçer.

Çocuklara “geleceğimiz”, “kıymetlimiz” derken, bunun neden lafta kaldığını, yasasıyla, kurumlarıyla, toplumuyla bir bütün olarak düşünmemiz gerekir.

Çocukların geleceğini düşünmek, onlara gerekli imkânları sunmak anne-babanın yani ebeveynlerin görevi ve sorumluluğu olarak görülür. Çünkü çocuk aileye aittir! Ailede de anneye!

Öğretilen ve dayatılan; kadının anne olup, evde oturup, çocuğuna bakmasıdır.

Kadının da üretimin ve toplumsal ilişkilerin içerisinde olması gerektiği es geçilerek, çocuğunu büyütmesi beklenir. Beklenir beklenmesine ama, aynı zamanda eve para getirmesi, aile bütçesine katkı sunması da istenir.

Kadınların iş bulabilmesinin zorluklarını zaten biliyoruz. İş bulabildiğinde de çocuklarını emanet edebilecek yer aramak yine kadının omuzlarına yüklenen bir yüküdür.

Önce anneanne-babaanne yoklanır. Bakabilecek

durumda olanlar (yine kadınlardır) kabul eder bakmayı. Zorunluluktan öyle algılanır; bak(a)mayanlar ayıplanır çünkü. Destek olmadığı için!

Oysa çalışan her kadının anne olmaya hakkı olduğu gibi, her çalışan annenin de çocuklarını bırakabileceği, her an ulaşılabilir, nitelikli kreşlerin, gündüz ve gece bakım evlerinin, okul çağındaki çocuğunun ders çalışabileceği etüt merkezlerinin olması gerekir.

Bu merkezler çalışılan ya da yaşanan yerlere en yakın mesafede bulunmalı. Ücretsiz olarak 24 saat hizmet verebilir durumda olmalı. Sosyal ve fiziki ortamları devlet tarafından sürekli denetlenmeli. Buralarda eğitim veren öğretmenler,

alanında yetkin olmalı.

Biz kadınlar çalışma yaşamının içindeyiz. Kimimiz memur, kimimiz fabrika işçisi, kimimiz tarım işçisi... Gece vardiyasında çalışan, nöbet tutan yine bizleriz... Bir çoğumuz ise çocuk bakım yükümlülüğü nedeniyle çalışmıyoruz. Çalışsak bile gelecek nesillerin sağlıklı ve çağdaş bir ortamda yetişeceği sosyal mekanların yaratılmasını istiyoruz.

Geçmişte TEKEL, SEKA gibi fabrikalarda bulunan kreş ve bakım evlerinin her işyerinde olması gerektiğini biliyoruz. Her ilçeye, her mahalleye kreş ve gündüz bakım evleri açılması gerektiği gibi.

Çocuklarını kreşlerde ve etüt merkezlerinde büyütebilen bir işçi olarak, çocukları güvenle emanet edebilecek bir yerin olması, hele ki vardiyaya kaldığımızda, ne büyük kolaylık ve rahatlaktır çok iyi biliyorum. Bunu ancak çalışırken kendinizi rahat hissettiğinizde anlarsınız...

Borçlar artınca kaynanamla evi birleştirdik, sonra...

Merhabalar,

Ben bir elektrik fabrikasında çalışıyorum. Yedi yıldır evliyim ve iki çocuk annesiyim.

İki yıldır çalışıyorum. Daha önce hiç çalışmadım. Liseyi bitirdiğim yıl evlendim, 18 yaşında anne oldum. Eşimin işyeri vardı, iflas edince bir sürü borçla kala kaldık. Eşim bir fabrikada işe başladı ama hiçbir şeye yetmiyordu. Ek iş olarak garsonluk yapmasına rağmen yine de geçimimiz çok zorlaştı. Çocuklar ufak olduğu için ben işe giremiyordum.

Sonra düşündük taşındık, kaynanamla birlikte oturmaya karar verdik. Başka da çaremiz yoktu; o çocuklara bakacaktı, ben de işe girecektim. Benim için çok zor oldu ama ne yapabilirim? Kaynanam da öyle kolay bir insan değil, ama ne yapayım, susup oturacaktık. Bin bir emekle kurduğumuz evi kapattık, eşyaları bir depoya kilitledik. Kaynanamın gösterdiği bir odaya yerleştik.

Ben bir hafta içinde bu fabrikada işe başladım. Hayatımda ilk kez çalışacaktım. Bir anda hayatım iki kez değişti. Çalışmak ilk zamanlar çok zor geliyordu. Hep ayaktasın, bacaklar davul

gibi oluyor. İşten çıkıp eve gelince oturamıyorum. Çünkü kaynanam sorun ediyor. “Ben akşama kadar çocuklara bakıyorum, diğer işleri sen yapacaksın” diyor. Bulaşık, ütü hatta gece halı silkelemeye kadar... Tam iki yıl oldu, tabii çalışmaya alıştım, iyi ki bütün zorluklara rağmen çalışıyorum. Şimdi hedefim borçlarımızı bir an önce bitirip kendi evimizi yeniden kurmak.

Size çalışma koşullarımdan bahsedeyim. Ayakta ve çok uzun saatler çalışıyoruz. Mesailer çok fazla. Bir sendika olayı oldu, bir sürü işçiyi attılar. Bu olaydan sonra kurallar giderek ağırlaştı. Keşke sendikayı getirebilseydik ama olmadı. Ben anlamıyorum, sendika hem yasal bir hak diyorlar hem de sendikali olunca işten atıyorlar. Biraz da suç bizlerde, birlik olamıyoruz. Bu fabrikada kadınlar çok kötü şeyler yaşıyor. En çok bizim birlik olmamız gerekiyor ama yok onun dedikodusu, yok bilmem diğeri kiminle ne yapmış diye diye akşamı ediyoruz. Tek çaremiz var, birlik olmalı ve sendikayı getirmeliyiz. Yoksa bu asgari ücretle bu güvencesizlikle kimse hayallerine kavuşamaz.

Tuzla Organize Sanayi’den bir işçi / İSTANBUL

Ya yarı zamanlı çalışsaydım?!

Yüksel YILDIZ
Esenyalı / İstanbul

Ben çocuğu 2 yaşından itibaren kreşe giden bir anneyim. İlkokula başlayana kadar kızım kreşlerde büyüdü. Yıllarca kreşlerin çalışan kadınlara ne kadar önemli bir destek olduğunu gördüm. Her ne kadar ekonomimi zorlasa da çocuğum için en iyi sonuç aldığım, tam gün verdiğim, hesap sorabileceğim bir yerin olması benim için avantajlıydı. Aslında sorun, devletin çalışan anneler için işyerinin bulunduğu bölgede, fabrikada ya da mahallesinde ücretsiz kreşler, gündüz bakımevleri açmaması. Bu kreşler açılsaydı kadınlar iş hayatından kopmayacak, üretimde daha çok yer alabilecekti. Yıllarca konuştuğumuz, talep ettiğimiz kreş hakkımız kadınlara yarı zamanlı çalışma yasasıyla değişik bir boyut kazanacak.

Bu yarı zamanlı iş gerçekten biz kadınların kurtarıcısı mı? Devletin kadınları iş hayatından koparmayarak, kendince biz çalışan kadınlara lütuf gibi gösterdiği yarı zamanlı çalışmayı işverenler ne kadar kabul edecek? Benim yarı zamanlı çalışmam geleceğimi nasıl etkileyecek? İşte bu sorular kafamı kurcalıyor.

Yarı zamanla, yarım hizmetle sigortam da yarım güne inecek. Ve ben primimi doldurmak için yıllarımı vereceğim. Bu yarım günün sonunda çocuğuma bakacak kimsem olmadığından yine yarım gün kreşe yada bakıcıya ihtiyaç duyacağım. Yıllardır doğum izinlerini, süt izinlerini kullanmak bir dert olurken, çalışan kadınların öncelikli talebi olan ücretsiz kreş için adım atılmazken, hatta varolan kreşlerin sayısı azaltılırken yarı zamanlı çalışma da kadınlara yarar sağlayacakmış gibi görünmüyor. Çalışan kadınlar yüksek kreş ücretlerini karşılayamayacağı için ya işini bırakıp evde çocuğuna bakacak ya da yarı zamanlı çalışmayla düşük ücretlere, esnek çalışmaya mahkum edilecek. “Yarı zamanlı çalışmanın müjdesi nerede?” diye düşünüyorum düşünüyorum ama bulamıyorum.

Bu tür tasarımlar hazırlanırken kadın örgütleri ve sendikalarla paylaşılması, onların itirazının dikkate alınması gerekir. Kadınların yıllarca mücadele ettiği ve bir türlü bize sunulamayan, çok görülen ücretsiz, nitelikli kreş hakkımızın gereğinin yerine getirilmesi gerekir. Ancak böyle daha çok kadın arkadaşımız iş hayatında yerini alacak, kendini yeniden doğuracak. Bu düzenlemeler kadınları iş hayatından koparılmış; ekonomik olarak eşine bağımlı hale gelmiş, ev içi işlerine, çocuk bakım yüküne mahkum edilmiş, yaşamdan koparılmış bir kadın portresi çizmek içindir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Yarı zamanlı çalışma ne demek?

İki yıl önce torba yasayla yapılan yarı zamanlı çalışma düzenlemesi ile doğum izni sonrası ilk çocuk için 2 ay, ikincide 4, üç ve üzeri çocuklarda 6 ay yarı zamanlı çalışma imkanı tanınması; ikinci olarak da kamu emekçileri için çocuğun okula başlama yaşına kadar (5.5 yaş) anne veya baba isterse kısmi süreli çalışabilmesi mümkün olacak dendi. “Müjde” diye duyurulan düzenleme ise kadınlar için pek de müjde değil. Neden mi? Yarı zamanlı çalışma demek, mali ve sosyal hakların da yarıya düşmesi demek. Yani zaten yeterli olmayan ücretler ve diğer haklar yarıya inecek. Zaman olarak yarı zamanlı çalışınca yapılacak iş azalmayacak, kadınlar az zamanda daha çok iş yapmak zorunda bırakılacak. Yani kadınların daha çok çalışması, daha düşük ücretle çalışması, daha esnek çalışması bekleniyor. Çok çalışmak, hatta eve de iş götürerek çalışma zorunda kalacak olmalarına rağmen yarı zamanlı çalışma, kadınların meslekte ilerleme, kıdem alma ve yöneticilik, görevde yükselme gibi konularda olanaklarını ortadan kaldıracak. Zaten eşitsiz koşullarda gerçekleşen meslekte ilerleme vs. gibi durumlar kadınlara tamamen kapanacak.

Yarı zamanlı çalışan kadınların yerinin nasıl doldurulacağı da ayrı bir problem. Ortaya çıkacak boşluk güvencesiz ve kısmi zamanlı çalışma ile istihdam edilecek kişilerle doldurulacak, yeni bir sömürü alanı açılmış olacak.

JONES ANA'NIN KIZLARI

Müslime KARABATAK

Her şey dişlerini tırnaklarına takarak kazandıkları sağlık fonlarının ellerinden alınmasıyla başladı. Yıl 1989'du... Bu hak Pittston kömür havzasındaki madenciler ve eşleri için yer altından çıkan kömürden de değerliydi; tek güvenceleriydi.

Pittston'da 1972'de meydana gelen sel felaketinde, gerekli güvenlik önlemleri alınmadığı için 125 madenci yaşamını yitirmişti. Tarihe adını bu kara olayla yazdıran Pittston Kömür Şirketi, 1980'lerin sonlarına doğru, "kömür fiyatlarının düşüşünü, talep azlığını ve ekonomik durgunluğu" bahane ederek madencilerin sağlık sigortasına saldırdı.

Çeşitli bahanelerle sendikasızsız işçileri işe almaya başladı; böylece sendikanın gücünü kırabilecek, işçileri daha az ücretle çalıştırabilecek, haklarını bir çırpıda gasp edebilecek. Patron bu cesareti, işçi ve sendika düşmanı bir politika izleyen Reagan hükümetinden alıyordu.

Birleşik Maden İşçileri Sendikası (UMWA) ile 1987 yılında oturduğu toplu sözleşme görüşmelerinde, 1974'ten önce ve sonra emeklilik hakkı kazananlar için iki farklı emeklilik planı ortaya koydu. Bu da yetmedi, 1988'de sağlık fonu için işçilerden yapılan kesintileri arttırdı, yüzde yüzlük sigorta kapsamını yüzde 80'e indirdi ve 1974'ten önce emekli olanların sigortalarına son verdi. Üstüne bir de haftanın 7 günü, 24 saat üretim dayatmasında bulundu ve fazla mesai ücretlerini ödememeye başladı. Ayrıca değiştirilen kanunlarla artık, madenlerin kiralanması ya da satılması durumunda işçiler açısından iş güvencesi ve hak transferi yapılamayacaktı.

'PITTSTON'DAN BİR GÜN DAHA FAZLA'

Sendikanın tüm itirazlarına rağmen Pittston, işlerinde engellilerin de olduğu 1500 kadar işçi ve ailelerini sigortasız bıraktı. Madencilerin ve halkın buna yanıtı ise neredeyse tüm Virginia madenlerinde üretimi durdurmak oldu.

14 ay boyunca işçilerin hukuksuz bir şekilde sigortasız çalıştırılmasının ardından, 1989 Nisanı'nda başlayan grev 1990 Şubatı'na kadar sürdü.

Grev oylamasında 'evet' diyen yaklaşık 2 bin UMWA üyesi madenci, ocakları terk edip greve çıktı. Polis korumasında getirilen grev kırıcılar madenlerde çalıştırılmaya başlandı. Üretimi üçte birine kadar düşmüştü ama şirket inat ediyordu. İşçiler de kararlıydı, sendikalarıyla birlikte hareket ederlerse kazanacaklarına inanıyorlardı. UMWA'nın o dönemki başkanı Richard Trumka, grevi ne kadar sürdürecekleri sorul-

Pittston madencilerinin grevinde kadınlar iki destek grubu kurdu; Jones Ana'nın Kızları ve Özgürlük Savaşçıları... Adlarını 19. yüzyılın sonlarında sendikal mücadele içinde yer alan, Amerikan madencilerinin Jones Ana'sı, patronların korkulu rüyası haline gelen Mary Harris Jones'tan alıyorlardı...

duğunda, "Pittston'dan bir gün daha fazla" şeklinde cevap vermişti.

Eğer bu grevi kaybedilirse diğer maden şirketleri de işçilerin sağlık sigortalarını rafa kaldıracaktı. Giderek daha fazla destek bulan grev, UMWA üyesi 2000 madencinin grevi olmaktan çıktı. Maden emeklileri, engelliler, sendikasızsız işçiler, esnaf, Virginia içinden ve dışından binlerce insan... 50 binden fazla insan güney Virginia'ya akın etti, herkes evini destekçilere açmıştı ama gelenler artık bir yere sığmıyordu. Çözümü bir parkı 'Dayanışma Kampı'na çevirmekte buldular. Tüm bunlar grevcileri daha da cesaretlendirdi. Bu sürece işçiler, sadece kendi sigorta hakları için değil, Amerikan sağlık sistemi için mücadele vermekte olduklarının bilincine vardılar.

BÜTÜN MADENCİLER KAZANDI

Nihayet 1990 Şubatı'nda madenciler grevi kazandı. Hem sağlık hem de emeklilik sigortası haklarını geri aldılar. Bununla birlikte, patron da madenlerin pazar günleri 8-16 saatleri arası hariç her gün çalıştırılması

ve madencilerin vardiyalı bir şekilde haftanın 4 günü 10'ar saat çalıştırılması maddelerini ekletti.

Herkes için zorlu geçen bu sürecin en önemli sonucu, 1992'de çıkarılan Kömür Yasası'yla, maden şirketlerine işçilerin sağlık ve emeklilik sigortalarını yapma zorunluluğu getirilmesi oldu. Ancak bugün hala bu hakka ayak direyen şirketler var ve UMWA'nın 'Sözünü tut-Kömür Yasası'nı koru' kampanyası 2000'den bu yana sürüyor.

ADLARINI MARY JONES'TAN ALDILAR

Bu grevin kazanılmasında madenciler kadar onların eşleri, kızları ve sağlık haklarının elzem olduğuna inanan başka kadınların da payı var. Pittston grevinde kadınlar iki destek grubu kurdu; 'Jones Ana'nın Kızları' ve 'Özgürlük Savaşçıları.'

Kadınlar grev organizasyonunda yer aldı; yemek hazırladılar, madenciler için fon topladılar... Ama özellikle ses getirecek sivil itaatsizlik eylemlerinde aktif rol aldılar.

İlk grup, 19. yüzyılın sonlarında sendikal mücadele içinde yer alan, Amerikan madencilerinin Jones Ana'sı, patronların korkulu rüyası haline gelen Mary Harris Jones'tan alıyordu adını. İlk kez grevcilere destek için şirket merkezinin önünde bir araya gelen bir grup kadın, medyanın dikkatini çekmek ve kamuoyunun desteğini almak için her pazartesi ve çarşamba aynı yerde toplanmaya başladı. 18 Nisan 1989'da, sendikanın direktifi olmaksızın, merkezin içine girerek 36 saatlik oturma eylemi yaptıklarında muhabirler kim olduklarını sordu. Onlar da isimlerini vermeyecek "Biz Jones Ana'nın kızlarıyız" diye yanıtladılar. Jones Ana da zamanında madencilerin eşlerini örgütleyip grevlerde aktif rol almalarını sağlamıştı. Grevci erkekler gibi kamuflaj kıyafetleri giyen 'Jones Ana'nın Kızları'na onlarcası daha katılarak eylemleri büyüttü. Bazen şirket önünde oturma eylemindeydiler, bazen şirkete giden kamyonların önünde barikatta ya da yavaş ilerleyen bir konvoyda...

DAYANIŞMA DEVAM EDİYOR

Bir diğer grup, Özgürlük Savaşçıları ise dayanışma kampında kuruldu. Onların emekleri olmaksızın kamptaki yemek ve yatacak yer organizasyonu işleme-yecekti. Bu grup sayesinde binlerce insan Virginia'ya gelerek greve destek verdi. Bu grup ayrıca bölgedeki mağazalara gidip grevi destekliyorlarsa camlarına bir işaret asmalarını istiyor, eğer desteklemiyorlarsa onlardan alışveriş yapmıyordu. Zaten bölge esnafının çok büyük bir kısmı da greve maddi ve manevi destek sunuyordu. Özgürlük Savaşçıları bugün hala madenciler yararına dayanışma etkinlikleri yapıyor.

PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ İŞ GÜVENCEMİZE SALDIRIDIR

Neden kadın öğretmenler daha fazla tedirgin?

Dilek MERCAN
Eğitim Sen İzmir 4 No'lu Şube
Kadın Sekreteri

Mili Eğitim Bakanlığı, "Eğitimde Performans Değerlendirme Sistemi" ile kamuda performansa dayalı esnek ve güvencesiz bir istihdam sistemini oturtmak ve kendileri için "muteber" memur anlayışını getirmek istiyor. Bu, aslında iktidarın uzun süre önceki hedeflerinden biriydi. 10. Kalkınma Planında (2014-2018) ve en son 9 Haziran 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Ulusal Öğretmen Strateji Belgesi, MEB'in 2023'e kadar yapmayı hedeflediği değişiklikleri içeriyor.

MEB NE YAPMAK İSTİYOR?

MEB, öğretmenlerin mesleki yeterliliğini artırmak için piyasacı yöntemleri hayata geçirmek, objektifliği tartışılır sınav ve değerlendirmelere tabi tutarak ağır performans baskısı altında angarya çalışmaya yönlendirmek istiyor. 4 yılda bir düzenlenecek sınavlar; müdür, veli, öğrenci, zümre öğretmenleri ve okuldaki tüm öğretmenlerin verecekleri notlarla öğretmenin performansı belirlenecek!

Hiçbir nesnel ölçüte dayanmayan ve dünyanın hiçbir ülkesinde uygulanmayan bu yöntem, ülkemizdeki öğretmenlerle veliyi, öğrencileri, müdürü ve hatta çalışma arkadaşlarını karşı karşıya getirecek, öğretmenlik itibarını yok edecektir.

Eğitimde kalitenin her geçen gün düşmesinin sorumluluğu öğretmenlere yüklenecek, bu da zaten mutsuz olan öğretmenleri daha da olumsuz etkileyecektir. Bu uygulamayı "eğitim ve öğretim" in kalitesini yukarıya çekmek iddiasıyla gündeme getirenler, daha geçen yaptıkları Açık Öğretim Sınavını yanlış bastı.

EN ÇOK KADINLAR ETKİLENECEK

Ülkemizde yapılan her sınavın artık güvenilirliği tartışılırken; "Üniversite mezunu ve diplomalı" olan biz öğretmenleri sınava almak, iktidarın kendine biat eden "kendi memuru"nu yaratma hamleleridir. Özellikle OHAL koşullarında binlerce öğretmen işinden haksız ve hukuksuz yere ihraç edilmişken; iş barışını bozacak olan, esnek ve güvencesiz çalışmayı dayatan bu performans hamlesi kabul edilemez.

Eğitim Sen'in başlattığı kampanya çerçevesinde, bir

süredir işyeri gezileri düzenliyor ve performans değerlendirmeye neden karşı olduğumuzu -üyemiz olsun olmasın- öğretmenlerimize anlatmaya çalışıyoruz. Bizi en dikkatli dinleyenlerin, sorular sorarak "Şimdi ne yapmalıyız" diyenlerin de kadın öğretmenler olduğunu görüyoruz. Peki, biz kadın öğretmenler neden daha fazla tedirginiz?

Kadın emekçilere ne zaman müjde (!) verilse ardından hak kayıpları peşi sıra geliyor. Eğer devlet okulları da özel bir şirket mantığıyla yönetilirse, bundan en çok kadınların etkilenmesi şaşırtıcı olmaz. Kadın çalışanların hamileliği, doğum yapması, çocuğunu emzirmesi gibi durumlar, iş gücü kaybı olarak değerlendirilecek ve performans notu da düşürülecektir. Şimdiye kadar mücadele ederek kazandığımız pek çok yasal hakkımızdan da vazgeçmek zorunda kalacağız. Çok iş, az ücret esasına dayalı şirket yönetme mantığı eğitime de sıçradığında ne yazık ki bedelini ülkece en ağır şekilde ödeyeceğiz.

Kadın emekçilere son dönemde yarı zamanlı çalışma müjdesi de verilmişti. Evet bir şirket sahibi için bu çok karlı. Priminin yarısı yatırılan, ölünceye kadar çalıştırılıp insanca ücret alamayacak olan emekçi içinse bu müjde olamaz. Performans değerlendirmesiyle bize, angarya işler dayatılacak, çalışma sürelerimizi esnekleştirerek kadını çalışma yaşamının dışına itecek, liyakat gözetilmeden değerlendirilecek, örgütlenme suç olarak değerlendirilerek sendikalaşan ve hak arayan öğretmenler işinden edilecek, mobbing ise performans artırmaya yönelik teşvik olarak değerlendirilecektir.

NE YAPACAĞIZ?

Biz kadın öğretmenler onların istediği zaman birliktelik yaşayıp, çocuk yapmak için izin almak zorunda kalmak istemiyoruz. Mücadele ederek kazandığımız haklarımızı devretmemek ve daha iyileri için birlikte yan yana olmak zorundayız.

Ekmeğimize, işimize göz koyanlar, ihraçlarla atamadığı eğitim emekçilerini performans ile tehdit ederek piyasacı mantıkla bizi itibarsızlaştırmaya çalışmaktadır.

Biz eğitim emekçileri öğretmenler, okullarımızda hangi cinsiyetten, hangi sendikadan, hangi siyasi eğilimden olursak olalım, bir araya gelerek bu taslağı reddetmeli, mesleğimize sahip çıkmalı ve mücadeleye birlikte devam etmeliyiz.

Yarın çok geç olabilir!

OHAL'in kadın hali

Didem ÇELİK
Bakırköy / İstanbul

Yaklaşık 2 yıldır süren OHAL'le birlikte hayatımıza giren KHK'larla bugüne kadar 100 binden fazla kamu emekçisinin işine son verildi. Bunun yaklaşık yüzde 20'sini kadınlar oluşturuyor. Ama yaşanan zorluklar, yılgınlıktan ziyade direnci büyütüyor.

KHK ile ihraç edilmiş dört kadın emekçiyle buluştuk, bir gecede değişen yaşamlarını konuştuk. Bunca zaman eşlerine de ailelerine de ekonomik bağımlılıkları olmayan kadınlar bir gecede en önemli özgürlüklerinin ellerinden alındığını ve çalışma hayatının dışına itildiklerini anlatıyor.

KADINLAR İÇİN İKİ KAT AĞIR

İhraç edilmeden önce felsefe öğretmenliği yapan Nuray, şimdi ama İnsan Hakları Derneğinde çalışıyor. Bunca zaman kendi ayakları üzerinde durmuş, şimdi de kendi emeğiyle geçiniyor. Evli olan bir çok arkadaşının eşlerine, evli olmayanların ise ailelerine bağımlı yaşamak durumunda kaldığını aktarıyor ve ekliyor: "Benim ailem de 'Gel biz sana bakarız' dedi. Toplumun kadını sıkıştırmaya çalıştığı cendereden bir şekilde çıkıyorsunuz. Sonra aynı cendereye tekrar sokmaya çalışıyorlar." Erkeklerin, kendilerini geçindirecek işler konusunda daha fazla alternatifi olduğunu belirten Nuray, aynı durumu yaşayan erkek arkadaşlarının kadın olarak KHK mağduru olmanın iki misli zor olduğunu görmezden gelebildiklerini ifade ediyor.

Sohbetimize katılan kadın emekçilerden bir diğeri ihraç edilmeden önce açığa alınmış. "OHAL olmasa belki şu an evliydim" diyor. Bu dönemde nişanlısından ayrılmış. Nuray'ın bahsettiği gibi erkeklerden daha zorlu bir mücadele veriyor o da. Şu an çalıştığı yerin bir odasında ikamet etmek zorunda kalmış. İsmi bizde kalsın ama yaşadıklarını bilelim istiyor.

AĞIR GELİYOR BANA...

Konuştığımız kadınlar arasında evli ve çocuk sahibi olanlar da var. Mesela Filiz. "Çoluk çocuk var, bunca yıldır kendi parayı kazanıyordun, şimdi durum nasıl?" diye sorduğumda yanıtı "Evi eşim idare ediyor ama bu durumda olacağıma ölseydim" oluyor. "Eşimden şikayetçi olduğumdan değil, birilerinin makam mevkii sevdası uğruna doğru bildiğimi yaptığım ve söylediğim için mesleğimden men edilmem ağır geliyor. Öğretmen olabilmek için zaten büyük bedeller ödedik. Çok çalıştık iyi puanlarla atandık. Şimdi de öğretmenliği layığı ile yerine getirdiğimiz için men edildik" diyor.

Bu süreçte etrafındaki insanları daha iyi tanıdığını belirtiyor Filiz; "Herkesin tanıdığı, bildiği Filiz değişmedi ama etrafımdakiler değişti. Bu durum bana rahatsızlık vermior bilakis yüklerimden kurtulmuş oldum."

Evrin sınıf öğretmeni idi. İhraç edildiğinde bebeği daha 48 günlükmüş. Yaşadıklarının "büyük bir haksızlık olduğunu" söylüyor. "Kadınların ekonomik özgürlüğünün olması ve çalışması çok önemliymiş. Bu süreçte daha iyi anladım. 14 yıllık öğretmendim ve o dönem daha kolaydı her şey. Bir çocuğum var, onun ihtiyaçlarından kısmıyorum ama kendi ihtiyaçlarımı kısıtlıyorum" diye anlatıyor yaşadıklarını. Bu süreçte ailesi de kendisine çok destek olmuş.

OHAL'in KHK'ların mecburen yarattığı bu kadınlık halleri ve zorluklar yazmakla bitmez tabii. Sohbet ettiğimiz kadınların söylediği gibi zaten kolay olmayan hayatlar bir de OHAL kışkacına giriyor. Fakat bunca hal içerisinde her türlü zorluğa karşı direnmeye devam ediyor kadınlar.

Batının iyi yönlerini alalım mı

Sarya TUNÇ
Çınar ALTUN

Batı konusunda kafamızın biraz karışık olduğu dönemdeyiz. Bir yandan şok eğitim sistemleri, cımbızlanmış hukuki yöntemler alıp bunları da büyük büyük laflarla iç politikamızda pazarlamaya çalışırken diğer yandan azıcık sistem eleştirisi yapan insanlara -adeta ev sahibilermişçesine- 'gitmek isteyen gitsin' diye yol veriyoruz.

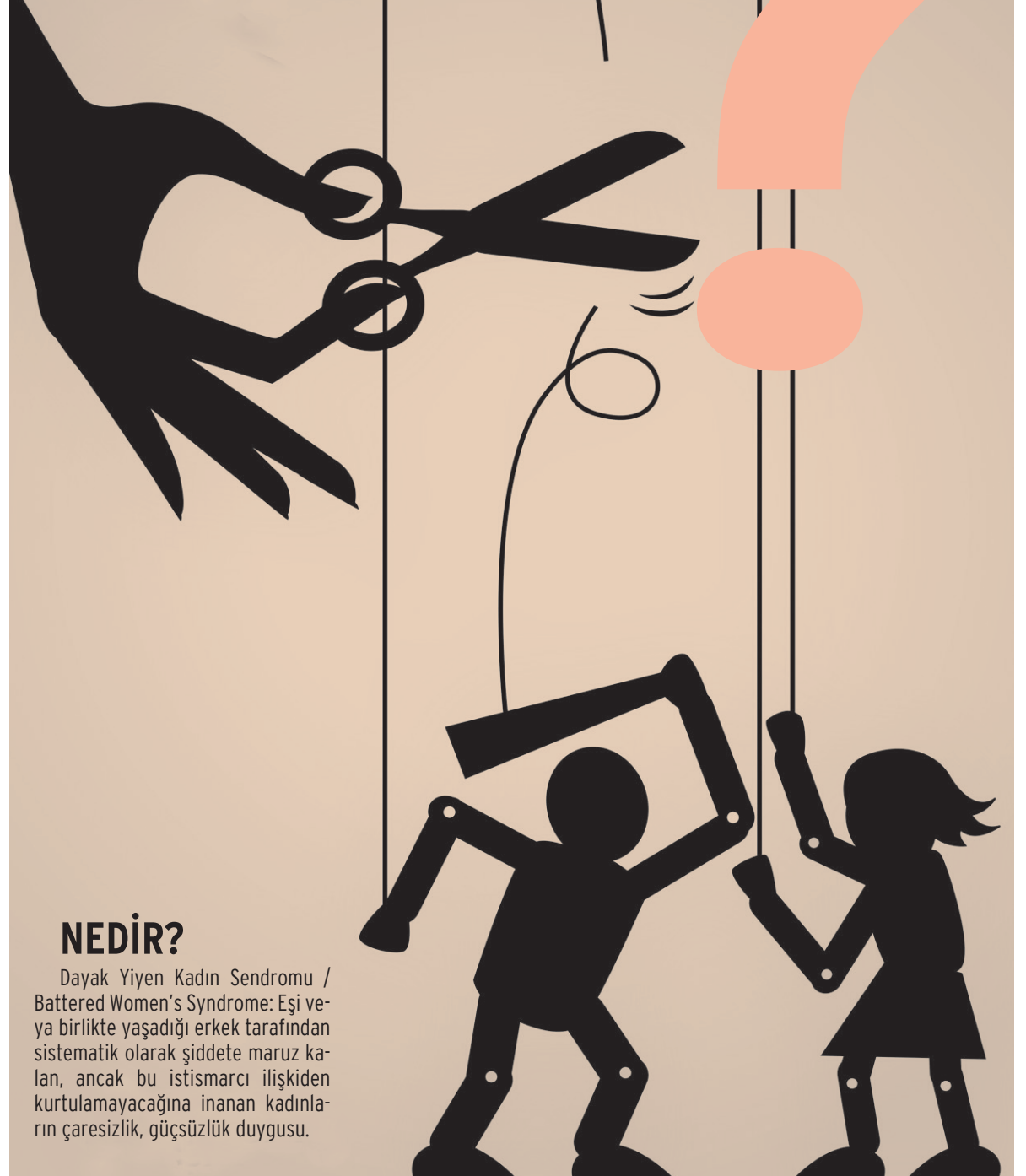
Nevin Yıldırım'ın davasının nasıl sonuçlandığını okumuşsunuzdur, senelerce kendisine silah zoruyla tecavüz eden kişiyi öldürdüğü için -adamin hiçbir sorumluluğu yokmuşçasına- indirim yapılmaksızın ikinci kez müebbet cezası verildi. Bilirsiniz, bu tarz davalarda temel olarak 'tasarlayarak adam öldürme' ile yargılanır kadınlar. Halbuki hikayenin kendisi 'tasarlayarak' adam öldürme ile değerlendirilemeyecek kadar tanıdık ve travmatiktir. Muhakkak başka bir düşünüş biçimi, yolu vardır derken gerçekten var olduğunu gösteren, İngiltere'de uygulanan farklı bir örnek sunacağız size.

KADINLARIN MÜCADELESİ SONUÇ VERİYOR

1989'da Kiranjit Ahluwaliaadlı Hindistan kökenli 1955 doğumlu bir kadın, on yılı aşkın süre fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddetine maruz kaldığı kocasını, yine ağır şiddet yaşadığı bir gün kendisini öldüreceği korkusuyla yatağında yakarak öldürüyor. "Tasarlayarak adam öldürmekten" yargılanıyor. Avukatları ve kendisi her ne kadar bunun provokasyon olarak değerlendirilmesini isteseler de kabul görmüyor ve hakim jüriyi "Bu davranış İngiltere'de yaşayan iyi eğitilmiş, makul bir aileden gelen, evli bir Asyalı kadının eşinin provokasyonuna karşı vereceği bir karşılık mıdır?" şeklinde yönlendirmeleri ile ömür boyu hapis cezasına çarptırılıyor.

Ardından kendi içlerinde bir şiddet vakasıyla karşılaştıklarında sorunu, toplumda zaten şiddet/şuç eğilimli görüldükleri için kendi içlerinde çözmeye çalışan göçmen kadın birlikleri sorunun sadece göçmen kadınların değil her kadının ortak sorunu olduğunu belirtip, tabiri caizse "kol kırılıp yen içinde kalmassın" diyerek mücadele başlatıyorlar. Özellikle Southall Black Sisters kadın grubunun öncülük ettiği mücadeleye İngiltere'deki birçok kadın grubu destek veriyor. Kadınların ısrarlı çabaları ve şiddete maruz kalan kadınlar üzerinde yaptıkları bireysel araştırmaları ile dava 2 yıl sonra 1991'de yeniden görülüyor. Davaya müdahil olan kadın grupları sistematik olarak şiddete maruz kalan kadınların farklı bir duygusal birikimi olduğunu belirtip, adına "Şiddet Gören Kadın Sendromu" (Battered Women's Syndrome) dedikleri sendromun psikolojik süreçlerini açıklıyorlar. Bu sefer hakimden jüriyi yönlendirirken "İngiltere'de yaşayan, Asyalı ama şiddete maruz kalmış bir kadına" göre kıyaslama yapmasını istiyorlar ve Ahluwalia 3.5 yıl ceza alıp, yattığı süre göz önünde bulundurularak tahliye ediliyor.

O tarihten bu yana Britanya'da tüm aile içi şiddet davalarında "Şiddet Gören Kadın Sendromu" temel alınarak değerlendirme yapılıyor. Aile içi şiddete ya da tacize maruz kalan insanların yaşadıkları travma ile işledikleri fiillerin uzun dönemde kendini gösterebileceği kabul görüyor.

NEDİR?

Dayak Yiyen Kadın Sendromu / Battered Women's Syndrome: Eşi veya birlikte yaşadığı erkek tarafından sistematik olarak şiddete maruz kalan, ancak bu istismarcı ilişkiden kurtulamayacağına inanan kadınların çaresizlik, güçsüzlük duygusu.

Ahluwalia davasından sonra 1996'da bir başka dava da Thornton adlı kadın yine benzer koşullarda, uzun yıllar süren ağır bir şiddete maruz kalıyor ve bir gün kocasını bıçaklayarak öldürüyor. Bu fiilden önce bıçağını bileceği için bunun "tasarlayarak adam öldürme" olarak değerlendirilmesi düşünülüyor. Thornton, "Şiddet Gören Kadın Sendromu"na ek olarak bu sistematik şiddetin maruz kalan kişide yarattığı etkilerin kişinin zihinsel sağlığını olumsuz yönde etkilemiş olabileceği ve bu şekilde bu cinayeti işlemiş olacağı kararına varılarak tahliye ediliyor. Tabii ki bu süreçte de yine Britanya'daki kadın örgütlerinin ısrarlı takibi ve mücadelesinin katkısı büyük.

NEVİN NE KIRANJİT'İ NE DE THORNTON'U TANIYORDU AMA...

Bu, meselenin yaşanmış, bilimsel ve teorik süzgeçlerden geçirilen kısmı. Ama aynı bu manaya gelen şeyleri bunları yaşayan kadınlar zaten söylüyor.

Nevin karar sonrası yazdığı mektupta yaşadıklarını şöyle yazmış mesela: "Bana başka bir çıkış bırakmadı, dayanacak gücüm kalmamıştı. Dolmuşluğun patlamasıydı, bunu bir kurtuluş gibi gördüm o psikolojiyle. Artık tehditlerinin, iğrençliklerinin son olmasını, bitmesini istedim. Onu ne görmeye ne duymaya dayanacak gücüm kalmamıştı. Ben kendimden geçmişim." İşin ehli insanların "Şiddet Görmüş Kadın Sendromu" diyerek dünyanın bir ucunda sayfalarca metin yazabildikleri şeyi belki hiç bunu duymadan hissettikleri ile anlatıyor zaten Nevin.

Elbette can almak, bir hayata son vermek kimsenin istemeyeceği bir şey. Aslında kadınlar olarak meselemiz de, mücadelemiz de; kadınların nefes alabilmek için her türlü şiddete katlanmak ya da ölmek için öldürmek zorunda kalmayacağı bir toplumsal düzeni kurmak, bunun için mücadele vermek... O düzeni kurana kadar bu düzende yaşamı elinden alınmak istenen kadınların var olma savaşını anlamak da öyle...

Korkmayın, susmayın; bu bizim ayıbımız değil

Aslında uzun zamandır kendimle bile yüzleşemediğim bir durumdu bu. Nasıl yazıyorum bunu bile bilmiyorum. Bunu yazmak için defalarca uğraştım. Ama Ekmek ve Gül'e baktığım zaman yalnız olmadığımı, bunun benim ayıbım olmadığını gördüm. Henüz 9 yaşındaydım ilk tacize uğradığım zaman. Eniştem tarafından tacize uğruyordum. Yıllarca bu utançla, saklayarak, ispatlamaktan korkarak yaşadım. İnsanların yanında "Kızım o benim" diyen biriydi o. Sadece bununla da kalmayıp ardı arkası kesilmeyen dayaklar, küfürler... Kömür çuvaları mı taşıtmadı bana, büyük su şişeleri mi... Teyzem de ondan kalır yanı yoktu. 9 yaşında bana koltuk sildirmeden tutun, cam, halı, kapılara kadar sildirirdi. Çocukluğumu hiç bilmedim. Babasızdım, annem yanımda değildi; arkamda duracak kimse yok diye ezdikçe ezdi beni eniştem. Bir şekere, bir balona sevinmek ne demek bilmedim hiç. Yaşitlarım gibi top oynayamadım mesela, parkta oynamadım hiç. Beni tekme tokat dövüp evden kovduğu günlerde bile sesimi çıkaramadım. Teyzem de bir şey demedi ona.

BİLİYORUM Kİ BU ARTIK HEPİMİZİN HİKAYESİ

Lise 1'i bitirdiğim zaman arkadaşlarımın desteği ile aileme yaşadıklarımı açıkladım. Ailemden birçok insan buna şaşırmadı, ama bir teyzem bana inanmak yerine olayı kapatmak için elinden geleni yaptı. Bir kadın arkadaşımın ve ailesinin desteği ile onu polise şikayet ettim. İlk aşamada beni taciz ettiğini söylemek istemedim, utandım. Polis darptan kimseyi göz altına alamayacaklarını söyleyip beni göndermeye çalıştı. Arkadaşımın ısrarı ile beni taciz ettiğini anlattım. Polis beni azarlayarak iftira attığımı dile getirdi, şikayetimi bile almayacaklardı. Ama ben direttim, şikayetçi oldum. Şikayetimi alıp beni çocuk esirgeme kurumuna verdiler. Eniştem şikayetimi nedeniyle göz altına alındı. Ailem çocuk esirgemeye gelip "Biz kızımızı istiyoruz, hata etti" dedi. Anne mi bir daha görmemem ile beni tehdit edip zorla şikayetimi geri çektiler. Ve buna tek sebep, teyzem çevresine kötü olmasın, kocası böyle anılmasın diyeydi. Ağlaya ağlaya şikayetimi geri çektiler. Sonrası karakollar, psikiyatrlar, zor-

la söylenen "İftira attım"lar...

Mahkemem doğum günümde oldu. Boğazımda bir yumru ile "İftira attım" demek zorunda kaldım. Üstüne o kişi çıkıp "Ben kızım gibi sevdim. Neden bana bunu yaptı?" dedi ve ailem, bana inanan herkes bir anda onun tarafına geçti. Şimdi dönüp bakıyorum keşke susmasaymışım da alsaymış hak ettiği cezayı. Çok ağır bir yükü omzuma almışım, ne içimden atabildim ne kimseye anlatabildim. İntihar etmeyi bile düşündüm. Benim gibi kadınların yazdıklarını okuyunca cesaret aldım. Omuzlarımdan bir yük kalktı, artık yalnız değilim. Biliyorum ki bu artık hepimizin hikayesi. Şimdi ailemle de görüşmüyorum, tek başıma bir hayat mücadelesi içindeyim. Yalnız değiliz kadınlar. Yaşadıklarımız asla bizim ayıbımız değil. Korkmayın, susmayın. Hak ettikleri cezaları almaları için elinizden geleni yapın. Ben yapamadım, âma bunu sizinle öğrendim. Birlikte gerçekten o kadar güçlüyüz ki.

MALATYA

Anlatacaklarım Fikriye Yenge'nin hikayesidir

"Kocamın ailesi kalabalıktı. Tabii ben ne olduğunu daha tam anlamamıştım. Büyük kaynımın çocuklarının yaşları bana yakındı. Onlarla oyun oynardım." Kocaman bir kahkaha attı. "Evli de olsam çocuktum" dedi. Sustu tekrar. Az önce kahkaha atan o değilmişçesine hüznü:

"Daha adet görmediğim için kocam bana el sürmezdi. Onunla da oyunlar oynardık. Hiç unutmam kaynanam çocuklarla dışarı çıkıp oynadığım için bana kızmıştı. Biraz da dövmüştü. Küsmüştüm. Kocam mahzun durduğumu görünce, eline beş tane taş alıp yanıma gelmişti. Beş taş oynamıştık."

Koltuğun üzerine duran dantele uzandı. Çayını aldı eline. Kısa bir süre elindeki bardakla oyalandıktan sonra dantel örtüyü işlemeye başladı. Uzunca bir sessizlik oldu. Ben merağıma daha fazla engel olamayıp sordum: "Sonra ne oldu?"

Başını kaldırıp bana baktı. Oldukça sakin bir sesle kaldığı yerden anlatmaya devam etti:

"Çok ezildim, çok çektim. 16 yaşındayken büyük oğlumu doğurdum. Hamileyken odun taşıdım, çamaşır yıkadım, koyun sağdım. Çocuk doğdu, benim çocuğumdum ama ben bilmiyordum çocuk nedir, nasıl büyütülür? Oyuncak bebek gibi gördüm hep. Emzirmeyi unuttur oyun oynamaya giderdim. Kaynanam gelir, beni eve götürürdü. Çocuğu kucağıma verir 'Emzir' derdi. 'Gâvurun kızı, bir çocuğa bakamıyor' diye söylenirdi." Anlatacağı her şey bitmişçesine sustu burada. Derin bir nefes aldı. Elindeki tiğ dans ediyordu adeta. Gözleri nemlenmişti Fikriye Yenge'nin. Bambaşka bir şey anlatıyormuşçasına, Kaynanası için:

"Bana çok etti ama mekânı cennet olsun. Anamdan görmediğimi ondan gördüm" dedi. Oldukça durağan bir sesle:

"Babama kin tuttum. Beni daha el kadar çocukken verdi elin oğluna. Bir gün gelip hatırımlı sormadı. Kocam, Allah ondan razı olsun, hem babam oldu hem kocam hem arkadaşım." dedi.

"Zaman geçiyor, ama insan unutmuyor. Benim kızım şimdi 20 yaşında, kendi 'Evleneneceğim' demezse vermem kimseye." Sonra aniden sinirlendi. Bana ve kızına nasihat edencesine:

"Çocuğunu erken evlendirmesin kimse. Ne olacak evlenince, başı göğe mi değecek? Ezilecek, horlanacak... Diyelim evlendirdi devlet el koysun çocuğa. Baba, baba olsa; ana, ana olsa vermez yavrusunu o yaşta el kapısına." Elindeki dantele odaklandı, başını kaldırmadı bir daha. Büyük bir özenle tiği ipten geçirip, çiçekler çiziyordu.

Nurgül DENİZ Malatya

Hayat dolu bir komşumuz var; Fikriye Yenge. 35 yaşlarında sanırım. Balkondan balkona konuşmalarla başlamıştır muhabbetimiz. 20 yaşında bir kızı var; arkadaşım. Sık sık onlara giderim bu sebepten. Çay eşliğinde dedikodu yaparız onunla. Bu sohbetlerden biri esnasında anlatmıştı öyküsünü. O sevecen, delidolu, çılgın tavırlarıyla maskelediği yaralarına o gün tanık olmuştum: "13 yaşındaydım ya da 14 tam bilmiyorum. En büyük kız çocuğuydum. Görücülerim gelip gitmeye başlamışlardı. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyordum. Annem iyi bir şey olduğunu söylerdi." Yüzüne buruk bir gülümseme yayıldı. Ses tonu sabit devam etti:

"Uzaktan akrabalarımızdan birinin oğlu askerden dönmüştü. Kız bakıyorlardı ona. Babası babamla konuşmuş, babam 'Gelin isteyen' demiş. Sonra verdi beni. Bir miktar da başlık parası aldı. 2 hafta sonra nişanlandım. Üzerinden bir ay geçti, düğünümü yaptılar." Sustu bir süre. Düşündü. 'Amaa' dercesine elini savurdu. Buğulu bir sesle:

ÇOCUK İSTİSMARINI AKLATMAYACAĞIZ KAMPANYASINDAN NOTLAR: Devlete güven yok, önleme talebi çok

Adile DOĞAN

Çocuklar her istismara uğradığında, öfke duyuyoruz, acı çekiyoruz, ağzımıza ne gelirse söylüyoruz. İsyanımız, öfkemiz, kafa karışıklıklarımız birbirine karışıyor. Sonra üzerinden biraz zaman geçtiğinde durum değişiyor, öfke biraz dinliyor. Ta ki, bir sonraki olaya kadar...

Biz de ülkenin pek çok yerinde yürüten “Çocuk İstismarını Aklamayacağız! Etkili Koruma ve Önleme Politikaları Talep Ediyoruz” diyerek başlatılan imza kampanyasını mahallemizde yürütüyoruz. Bu yazıda size bu kampanya boyunca yürüttüğümüz çalışmadan gözlemler aktaracağım.

ORTAK TALEP: ÇOCUK İSTİSMARLARI, YAŞANMADAN ÖNLENMELİ!

Hem ülke genelinde hem de mahallede kafamızı hangi yöne çevirsek bir çocuğun daha en yakını tarafından istismar edildiğini duyuyor, biliyoruz. “Aman Allah belanızı versin”, “İdam gelsin, asalım keselim”, “O adamı bana versinler...” gibi tepkilerin toplumu da giderek güvensizliğe ittiğini görüyoruz. İstismar haberleri yaygınlaştıkça “Herkesten her şeyden korkar olduk, çocuğu kime emanet edelim” deyip çalışmayı bırakan kadınların sayısı da artıyor. “Artık anneme bile güvenmiyorum”, “Babasıyla bırakmaya korkar olduk”, “Çocuğumu tehlikelere karşı sürekli uyardığım için psikolojik sorunlar yaşamaya başladım”, “Kızım arkadaşlık kurmakta zorluk yaşıyor” diyen kadınlarla sık karşılaşıyoruz. Bu isyanın ve öfkenin örgütlü bir mücadeleyle çözüm bulacağımızı söyleyerek, her kesimden kadının ortak talebi olan çocuk istismarının önlenmesi ve suçlulara gereken cezaların verilmesi için bir imza kampanyası başlattık. Hem çeşitli fabrikalardan işçiler, hem esnaf hem de mahalle halkı bu imza metni etrafında hummalı bir çalışma yürüttü. Hiç tereddüt etmeden imza toplamaya çalışanlar ve yine tereddüt duymadan imza atanların söyledikleri aynıydı: “Çocuk istismarları, yaşanmadan önlenmeli!”

‘HÜKÜMET NE YAPSIN Kİ?’

BİR ev toplantısında yıllardır AKP’ye oy verdiğini açıkça söyleyen iki kadın arasında şöyle bir diyalog geçiyor. Biri “Hükümet ne yapsın, her şey mahkemede biter” diyor. Diğeri ise “Yargı hükümetten bağımsız hareket etmiyor ki! Ben AK Partiliyim ve bunu çok net görüyorum. Hangi parti iktidara gelse yargıyı kendine bağlar. Durum böyleyken isteseler bu istismar olaylarının önüne geçerler. Ellerini kollarını bağlayan hiçbir şey yok ki” diyerek tepki veriyor.

ÜCRETSİZ, DENETİMLİ KREŞ, İSTİSMARLA MÜCADELENİN ÖNEMLİ BİR TALEBİ

BULUNDUĞUMUZ ilçede ve mahallemizde çok sayıda sübyan mektepleri var. Aileler çocuklarını buralara “mecburen” gönderiyorlar. Çünkü bu mahalle gelir ortalamasının çok düşük olduğu, yoksul bir işçi mahallesi. Bu denetimsiz mekteplerden gelen istismar ve şiddet haberleri aileleri ciddi kaygılara sürüklemiş durumda. Çocuk istismarı kampanyası boyunca “nitelikli, denetlenen, ücretsiz kreşler” çok önemli bir talep olarak karşımıza çıktı.

Ama bu talebin şöyle bir yönü de vardı; bu tip yerlerin kapatılması, çocuklar için devlet denetimli, güvenceli kreş ve okulların olması gerektiğini konuştuğumuz kadınların çoğu devlete de güven duymadıklarını dile getirdiler. Devlet okullarında yaşanan istismarları, kamu görevlilerinin nasıl aklandıklarını, bir okulda istismarla suçlanan bir öğretmenin başka bir okula gönderildiğini dile getirdiler. Evet, haklılardı. Tam da bu nedenle bu talebin yanına “Devletin asla ve asla bu tip suçları aklamayan, üstünü örtmeyen, denetimleri aksatmayan ve yargıyı çalıştıran, tüm kurumlarıyla istismarcıları çocuklardan uzak tutan bir irade göstermesi gerekir” talebini de ekledik.

İSTİSMARIN BİR YÖNÜ: YOKSULLUK VE EŞİTSİZLİK

Bu talebin ortaya çıktığı bir buluşmamızda ev temizliğine giden bir kadın arkadaşımız “Bu sis-

temde mümkün değil” diyerek itiraz etti. Bu umutsuzluğa yol açan, kendi deneyimiydi. “Ben yıllardır zenginlerin evlerine gündeliğe gidiyorum. Bakıyorum, benim gibilerini sömürerek zenginliklerine zenginlik katmışlar. Çocukları en lüks yerlerde okuyorlar. Benim çocuğum ortaokulu bile bitiremedi yokluktan, ilgisizlikten. Ben de AKP’ye oy verdim ama onlar zenginlerin çocuklarına verdikleri değerini çeyreğini bize vermiyorlar. Oğlum en azından ortaokulu bitirsin diye bir sürü yere başvurdum, yardım istedim. Okul müdürüne yalvardım dönüp bakmadılar bile” diyor.

Demek ki yoksulluk, eşitsizliklerin derinleşmesi de istismarın bir yönü. Demek ki istismarla mücadele için çok yönlü bir mücadeleye ihtiyacımız var.

İDAMDAN ALLAHA HAVALEYE... Asıl mesele, adalete güvensizlikte

KAMPANYA boyunca pazar yerinde standlar açarak, ev toplantıları, dernekte bilgilendirme toplantıları yaparak tartıştık, konuştuk. Bu tartışmalardan bazı notlar aktarayım:

Adana’da 3 yaşındaki çocuğun istismar edilmesi ciddi tepkilere neden olmuştu. “İdam isteriz!” diyenlerin sayısı epey fazlaydı. Tepkiler biraz dindiğinde idam isteyenler meseleyi “Allah’a havale etmeye” başladı. İmza toplarken “İdam geri gelmeli” diyenlerin gerekçelerini anlamaya çalıştık. Ve gördük ki bunu istemelerinin nedeni o anki duygu yoğunluğu ve öfke... Yasaları, eğitim sistemini, sosyal hizmetlerin yetersizliğini, yönetenlerin kimi söylemlerinin bu olayları ne kadar çok artırdığını konuştuğumuzda idam isteyen bir çok kişinin isyanının bir başka yanı olduğunu gördük. O da “adalet sistemine güvensizlik” idi. Ancak tam da bu güvensizliği yaratan nedenler dolayısıyla “İdamın geri getirilmesinin” daha büyük adaletsizliklere yol açacağını tartıştığımızda durum değişti. “İdam cezası daha fazla istismarcının ceza almadan salıvermesine neden olmaz mı? Bugün bile iyi hal indirimleri ile istismarcıları aklayan yargı, idam gibi insan hayatını ortadan kaldıran bir ceza söz konusu olduğunda ‘Ben bu yükün altına giremem’ diyerek istismarcıları aklayan kararları daha çok vermez mi?” soruları ve verilen cevaplar idam talebini adaletle güven duyduğu için dile getirenlerin fikrini değiştirdi.

MESELE İSTİSMARSA, SİYASİ FARKLILIKLAR GERİDE KALİYOR

DERNEK üyelerimizden biri mahallesinde kim var kim yok çağırması evine, konu “çocuk istismarıyla nasıl mücadele edeceğiz” olunca çağırdığı herkes de gelmiş. Herkes çocuk istismarının önüne geçilmesini istiyor ama nasıl? Birisi “Ya bu imzaları dikkate almazlarsa” diyor, diğeri “Baska ne yapabiliriz? Okullara gidelim, öğretmenlerle konuşalım, bu meselelere yönelik eğitimler talep edelim” gibi öneriler yapıyor. Bu konuşmalar üzerine derneği merak eden kadınlar amaçlarımızı anlamak için çeşitli sorular sormaya başladılar. İçlerinden bir tanesi “Kusura bakmayın, bu kadar çok didiklememizin nedeni dernek, vakıf gibi yerlere çok güven kalmaması” diyor. Bu güvensizliği çocuk istismarının yaşandığı Ensar Vakfını kastederek ama adını söylemeden ifade etmeye çalışırken, samimi arkadaşları “Niye dolandırıyorsun, açık söyle, senin partinin vakfı” demesiyle ortam biraz geriliyor. Bu buluşmamızdan çıkan sonuç şu ki; kadınların siyasi görüşleri farklı olsa da çocuklara ve kadınlara karşı işlenen suçların kaynağında ortaklıklar görüyorlar. Mesele, daha fazla kadını buluşturup, kadınları ve çocukları şiddete, istismara, yoksulluğa, mutsuzluğa ve geleceksizliğe mahkum eden bu düzeni kimin yarattığını tartışmakta... Bizim önemli işlerimizden biri işte bu olmalı.

ÇOCUK İSTİSMARINDA GERÇEK ÖNLEMLER İŞTE BÖYLE ALINIR!

Aylin AKÇAY Psikolog

Çocuklara cinsel istismar gündem olduğunda hissettığımız duyguların başında öfke ve çaresizlik geliyor. Öfkemiz, istismarı gerçekleştiren ve onunla işbirliği yapan kişi/kurumlara karşı oluyor. İstismarcının bunu nasıl yapabildiğini, bir çocuğu nasıl cinsel haz nesnesi olarak görebildiğini aklımız almıyor ve böyle olunca bunu yapanların “sapık” olduklarına, insan olmadıklarına” kanaat getiriyoruz. Hatta Cumhurbaşkanı, Aile Bakanı bile karışımıza çıkıp böyle söyleyebiliyor. Çaresizliğimiz ise, çocuk istismarında içinde bulunduğumuz tablonun korkunçluğundan ve bu çok boyutlu kocaman sorunun nasıl çözüleceği konusunda somut fikirlerimiz olmasından kaynaklanıyor. Böyle olunca ya sorunun çözümü için çok genel geçer şeyler geliyor gündeme: “eğitim

şart”, “toplumun değişmesi gerek” diyebiliyoruz. Ya da istismarcının cezalandırılmasına ve tek başına ceza sistemine odaklanıyoruz: en ağır ceza-yı almalarını diliyoruz, cezalar artırıl-sın diyebiliyoruz.

İşte toplumdaki bu “ne yapacağımı bilememe” hali, öfke, yanlış adalet talebi ve yürek soğutma ihtiyacını kendine dayanak yapan hükümet, çocuk istismarını hadımla çözeceğini iddia eden bir tasarıyla karşınıza çıkabiliyor ve bu tasarı karşılık bulabiliyor.

O zaman sorunun büyüklüğü karşısında yılmadan ne yapılması gerektiği konusuna daha çok odaklanmaya, ve yapılması gerekenler konusunda sorumluların peşine düşmeye daha çok ihtiyacımız var. Çocukların istismardan korunması için önleyici ve koruyucu yaklaşıma sahip, etkili, çocuk odaklı, hak temelli bütünlüklü bir çocuk koruma sistemi kurulmalı ve sistemi denetleyecek bağımsız bir izleme mekanizması kurulmalı. Adım adım bu mekanizmaların ne olması gerektiğini anlatalım:

EĞER İSTİSMAR VARSA, MÜDAHALE VE İYİLEŞTİRME NASIL OLMALI?

■ İstismar gerçekleşikten sonra çocuğun hızla korunması için çocuk odaklı, çocukların kurumlar tarafından hırpalanmadığı, yargılanmadığı, suçlanmadığı, hızlı işleyen, faile cezasızlık getirmeyen, çocuğu mağdur etmeyen, çocuğu istismar ortamından uzaklaştıracak, istismarcıdan koruyacak, güvenlik önlemleri olan, çocuğun iyileşmesi için gerekli olanakların sağlandığı bir başvuru ve müdahale sistemi kurulmalı.

■ Başvuru mekanizması herkesin rahatlıkla ulaşabileceği bir sistem olmalı ve bu mekanizma sadece çocuklara özel olmalı. Ayrıca çocukların da kendilerinin rahatlıkla bağlantı kurup kendileri başvuru yapabilecekleri bir sistem olmalıdır bu. Çocukların ulaşamayacağı bir başvuru sistemi ihtiyacı karşılayacak bir sis-

tem olamaz. Bugün var olan Alo 183 gibi her konuyu içeren bir başvuru adresi bu ihtiyacı karşılamaktan çok uzak. Türkiye’deki sistem çocuğu ve çocuğun yakınlarını tekrar tekrar mağdur ediyor, çocuk örseleniyor, çokça örnekte çocuk ve yakınları adalet aramaktan vazgeçebiliyor.

■ Çocuğun iyileşme süreci için de istismarın ortaya çıktığı andan itibaren çocuk ve yakınları için ücretsiz, ulaşılabilir, nitelikli, çocuk istismarı alanında yetkin psikolojik/psikiyatrik sağlık hizmetleri oluşturulmalı. Bugün bu hizmetler son derece sınırlı ve ulaşılabilir durumda. Olanların çoğu ise özel hizmetler.

3

İSTİSMARI ÖNLEMENE ODAKLANMAK GEREK

Bugün Türkiye’de istismar olduktan sonra müdahale etmeye dayalı bir sistem var. Ki, bu da çok sınırlı. Oysa istismarla mücadele için temel olan, istismarın oluşmasına zemin sunan tüm faktörlerin ortadan kaldırılması için seferber olmaktır.

■ Her alanda çocuğun haklarının, çocuğun üstün yararının odak alındığı; çocukların yaşama-gelişme, eğitim, sağlık, korunma ve katılım haklarının öncelik olarak belirlendiği; ailelerin ve toplumun da çocuk hakları ve istismar konusunda bu yaklaşımla sürekli bilgilendirildiği bir sistem oluşturulmalı.

■ Kanunlar, eğitim sistemi, sağlık sistemi, toplumsal hayatın her alanı, kurumların işleyişleri çocukların ihtiyaçlarına göre şekillendirilmeli. Bunun eksik kaldığı her durum istismara zemin hazırlar. Örneğin çocukların evlendirilmesine olanak sağlayan yasal düzenlemeler, çocuk evliliğini meşru gören MEB yönetmelikleri, çocukların eğitim dışında kalmasına sebep olan eğitim sistemi, çocukların toplu yaşadığı kurumların denetimden uzak olması, çocukların ulaşabileceği kreş ve bakım merkezlerinin olmaması gibi çok önemli meseleler istismara doğrudan ya da dolaylı olarak zemin hazırlar.

■ 18 yaşının altındaki her bireyin çocuk olduğu kabul edilmeli; tüm yasal mevzuat buna uygun hale getirilmeli, evlenme yaşının küçültüldüğü her türlü düzenleme kaldırılmalı.

1

İSTİSMARI FARK EDEBİLECEK BİR İZLEME SİSTEMİ GEREK

Çocuk anne karnına düştüğü andan itibaren annenin her türlü iyilik hali, fiziksel ve duygusal durumu, ihtiyaçlarının karşılanma durumu çocuğun sağlığı ve gelişimini doğrudan etkiler ve bu nedenle gebelik sürecinde annenin ihtiyaçları çocuğun ihtiyaçları haline gelir. Bu nedenle gebelik sürecinde çocuğun korunması kadının korunması anlamına gelir ve devletin çocuğa karşı sorumluluğu bu aşamada başlar.

■ Çocuğun her tür riskli durumdan, ebeveyn istismarı da dahil ihmal - istismardan korunma hakkı vardır ve bu hak, devlet kurumları aracılığıyla yerine getirilmelidir.

■ Bunun için de çocuğun iyilik halinin takip edilmesi, herhangi bir ihmal - istismara uğrama riskinin fark edilebilmesi ve ortadan kaldırılması gerekir. İstismar durumlarının da erken fark edilip müdahale edilebilmesi için çocuğun anne karnından 18 yaşına kadar devlet kurumları tarafından sürekli izlenimin yapılması gerekli. İzlemden kasıt bir defa gidip inceleme yapıp dönmek değil, süreklilik oluşturacak şekilde ve belirli aralıklarla ve doğru yöntemlerle çocuğun her açıdan durumunun incelemeye alınmasıdır.

■ Türkiye’de 0-2 yaş arası dönemde bu izlemin yapılması göre-

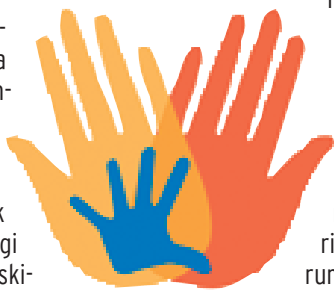
vi Sağlık Bakanlığı’ndadır, aile hekimlikleri tarafından yapılması gerekir. Önceden, sosyal hizmetlere verilen çok genel bir takip görevini saymazsak Türkiye’de 2 ile okul yaşı olan 6 yaşa kadar olan dönem izlem dışı idi. Yani bu yaş aralığında hiçbir kuruma özel bir izleme görevi verilmemişti. Çok yeni bir uygulama olarak 2-6 yaş arası izlemi de aile hekimliklerine verildi.

■ Okul yaşına geldikten sonra ise çocukların izleminden okullar, yani Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur. Kaymakam, vali gibi mülki amirlerin de çocukların takibinde sorumluluğu vardır. Bu süreçlerin tamamlanması ise Sosyal Hizmet Merkezleri çocukların takibinden ve diğer kurumlarla işbirliği yapmaktan temel olarak sorumludur. Bu izlem sırasında çocuklarla ilgili riski, istismarı, vs. fark edenler durumu adli kurumlara bildirmekle görevlidir.

■ Bu görevlerin la kağıt üstünde kaldığını bugün yaşadığımız örneklerden görüyoruz. Bu sistemin gerçekten işlemesi için kurumları zorlamalıyız.

Bu sistem detaylandırılmalı, içeriği genişletilmeli, sistemin çalışır hale gelmesi için gerekli tedbirler alınmalı, buralarda çalışan kişiler çocuk izlenimin nasıl yapılması gerektiği konusunda yetkinleştirilmeli, hatta okul eğitimleri bu bilgileri kapsamalı. Bildirme yükümlülüğüne engel olan sorunlar ortadan kaldırılmalı (örneğin bildiri yapan kişinin güvenliğinin sağlanması için gerekli önlemler alınmalı)

2

İSTİSMARA KARŞI KURUMLARIN ORTAK ÇALIŞMASI ŞART

■ Çocuk istismarının hem önlenmesi hem de istismar olduktan sonra müdahale çok yönlü olmak durumunda. Bu nedenle birçok kurumun önemli görevleri var ve birlikte koordinasyon içinde çalışmaları gerekir.

■ Örneğin istismardan sonra ifade süreci ile birlikte adli süreç başlar, çocuğun ihtiyaçlarının tespit edilmesi gerekir, çocuğun korunma ihtiyacı olabilir, çocuğun eğitim hayatı kesilebilir, tedavi ve rehabilitasyon süreci gerekir, kurum bakımı ihtiyacı olabilir vb. Ya da Çocuk Koruma Kanunu istismar ya da risk durumunda çocukların korunması için belirli tedbirler belirlemiştir; mahkemeler çocuğun ihtiyacına göre bu tedbirleri verebilir;

Çocuğun kurum bakımı altına alınması gerekiyorsa Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; Çocuğun eğitim süreçlerinin aksamadan devam etmesi için Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuğun sağlığının korunması ve rehabilitasyon ihtiyaçlarının karşılanması için Sağlık Bakanlığı,

Çocuğa ve ailesine danışmanlık hizmeti verilmesi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, yerel yönetimler,

Çocuğun barınma ihtiyaçlarının karşılanması için yerel yönetimler ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sorumludur.

Gördüğümüz gibi her farklı tedbirden farklı bir kurum sorumludur. Bir çocuk istismara uğradığında yaşamının sağlıklı ve esenlikle devam edebilmesi için de, istismarla genel olarak mücadelede etkili olabilmek için de bu kurumların ortak hareket edebilmeleri zorunlu. Türkiye’de ise kurumların “hassasiyetleri”, konuya verdikleri önem, yapıları, iletişim kanalları, öncelikleri farklı; ve ortak çalışmada çok ciddi eksiklikler var.

Ortak çalışmanın sağlanması için gerekli tedbirler zamana yayılmadan ve kişilerin inisiyatifine bırakılmadan hemen alınmalı. Bu kadar kurumun ortak çalışabilmesi için ise açık şekilde bir meclis, hatta devlet iradesi gerekiyor! İşte biz, bu iradeyi talep ediyoruz...

4

SORUMLULUĞU OLAN HERKES HESAP VERMELİ

İstismarla mücadelede adalet çok önemli bir yer tutuyor. İstismara uğrayanın iyileşmesi için de adalet sağlandığı duygusu önemli. Uzun yargılama süreçleriyle çocukları yıldıran ve istismarı yapana indirim sunan adalet sistemi mutlaka değişmeli.

Bununla birlikte şöyle bir sorun da var: Adalet talep ederken genellikle sadece istismarı yapan kişinin cezalandırılmasına odaklanılıyor, oysa aslında failler bu ki-şiyile sınırlı değildir. Alınmayan önlemler, istismarı fark edemeyip uzamasına sebep olanlar, istismarı gizleyenler, istismara zemin açanlar, istismarcıyı koruyanlar, çocuğu güçsüzleştirenler de faildir. Adalet talebinde istismarda bir biçimiyle sorumluluğu olan tüm faillerle ilgili yaptırımlar gerçekleştirilmeli.

5

Sincanlı kadınlar: İstismar çok, cezalar az

Zeynep ÇELİK / Helin GÜZEL
Sincan / Ankara

Çocuk istismarı deyince tüyleri diken diken olmayanımız yoktur herhalde. Her konuştuğumuz istismara tepki gösteriyor, çözüm öneriyor. “İdam edilsin, çözüm değil ama en azından içimiz biraz da olsun soğur” diyen de var “İdam edilse ne olacak ki, o çocuk ömür boyu unutmayacak, ailesi ömür boyu unutmayacak” diyen de. İdam çözüm mü? Hadım cezası getirilmeli mi? Aile mi bilinçlendirilmeli çocuk mu? Toplum ne yapmalı? Devletin sorumluluğu neler? Bütün bunları Sincan halk pazarında karşılaştığımız kadınlara sorduk.

Sosyoloji okuyan Beyza ile konuşuyoruz ilk önce. “Aile bilinçlendirilmeli” diye söze başlıyor. “Okullarda anne-çocuk eğitimi verilmeli” diyor. Devletin yapması gerekenleri sorduğumuzda, “Cezaların ağırlaştırılması lazım, hadım mı edilir ne yapılır, zaten hadım gündemde, yani en ağır cezaların verilmesi gerekir bence” diyor. Verilen cezaların caydırıcılığını sorduğumuzda ise “Korkutur diye düşünüyorum, bu kadar rahat olmazlar artık diye cevap veriyor. Saklanıp, örtbas edildiğini, cesaret verici açıklamalar yapıldığını

hatırlattığımızda ise sözleri, “Toplumu bilinçlendirmek lazım” oluyor.

‘CEZA VERİLEN ADAM 2 AY SONRA SERBEST’

Zehra ise “Cezalar ne kadar etkili ki sanki, yapan adama ceza veriyorlar, sonra serbest kalıyor tekrar; aslında cezalar yetersiz. Adam ya ceza almıyor ya da 2 ay sonra çıkıyor, aynı şey kadın cinayetlerinde de geçerli. Kaç tane kadın öldürüldü, her gün artıyor ama adalet yok bizim ülkemizde. Devlet yetersiz kalıyor, af geliyor, yapan adam ‘Ben zaten yırtıyorum’ diyor. Cezalar artsın, içeriden hemen çıkmasın” diyor.

EN ÖNDE OLMASI GEREKEN KADINLAR SUSTURULUYOR

“Cezaların artırılması lazım, önce baştakilerin bunu yapması lazım” diyerek söze başlıyor Aslı. Toplum olarak bir şey yapmadığımızı söyleyerek şöyle sürdürüyor sözlerini: “En ufak şeyde başını bastırıyolar tepedekiler, söz hakkımız yok. Benim erkek çocuğum var. Ben ona her işi yaptırıyorum, ne farkı var kız çocuğundan. ‘Kadınları özgür bıraktık’ diyorlar ama tam tersi yaşanıyor. En önde olması gereken kadınlar susturuluyor.”

Kapı kapı, sokak sokak gezip anlatacağız

Çocuk istismarına karşı imza kampanyasına Tuzluca Kadınları Dayanışma Derneği olarak katıldık. Yakın zamanda dernek binamız önünde açtığımız stantla başladığımız imza kampanyasına hem kadınların hem de erkeklerin ilgisi yoğun oldu. İlçemizde bir çocuğun istismara uğraması ve son dönemde ülke genelinde armış olan istismar vakaları sebebiyle tedirginlik yaşayan insanların bazıları imzayı atarken bu sorunun “Bu hükümetle çözülemeyeceği” umutsuzluğuyla destek veriyordu. Kimisi de böyle bir şeyi ihtiyaç olduğunu ve OHAL koşullarında olsak da bir şekilde sesimizi, tepkimizi duyurmamız gerektiğini söyledi. Standımıza uğrayan kadınlar çevrelerine haber vererek, yoldan geçenlere seslenerek kampanyamıza katkıda bulundu ve yaygınlaşmasına yardımcı oldu.

Kampanya bize kadınlarla idam, hadım gibi çözüm önerileri üzerinde tartışma fırsatı yaratmıştı. Asıl çözümün bu uygulamalarla olmayacağını, yaşanan bu vakaların altında yatan toplumsal sebeplerin araştırılması ve daha yaşanmadan bir çözüm bulunması gerektiği üzerine konuştuk. Kadınların pek çoğunu bu tartışmalar sonucunda ikna ettik.

Kampanyamız sadece bu stant başında imza toplamakla kalmayacak. Dernek üyesi her bir kadınla kapı kapı, sokak sokak mahallemizi gezerek kampanyamızı daha da yaygınlaştıracğız. Asıl çözümün ne olması gerektiği ve birlikte neler yapabileceğimizi tüm kadınlara anlatacağız, birlikte konuşacağız. Biz kadınlar her koşulda mücadelemize devam edeceğiz.

Tuzluca Kadınları Dayanışma Derneği’nden kadınlar / ANKARA

Tuzluca kadınlar atölye çalışmalarıyla bir araya geliyor

Hilal KILIÇ
Ankara

Uzun bir süredir bir araya geldiğimizde tartıştığımız çokça konuya dair bilgi sahibi olmak, “Neden dernekteyiz, nelere tepki gösteriyoruz, nasıl yan yana geliyoruz?” sorularına yanıt aramak için atölye çalışmalarına başladık. Kadın ve çocukların yaşadıkları sorunlar ve yapılabilecekler üzerine daha ayrıntılı ve karşılıklı tartışmalarla sürdüreceğimiz atölyenin ilk buluşmalarını gerçekleştirdik. Konularımızı birlikte belirlediğimiz ve tahmini olarak bir buçuk ay sürdüreceğimiz bir planlama yaptık. İlk geri dönüşler oldukça olumlu ve güzeldi. Verimli ve keyifli zaman geçirdiklerini söyleyen kadınlar benzer çalışmalarımızı artırmamız üzerine önerilerde bulundular.

Her hafta içi çarşamba günleri yarım saat sunum, yarım saat sohbet şeklinde yapılacak olan atölye, çalışan kadınların da katılabilmeleri için pazar günleri aynı şekilde tekrarlanıyor.

“Çocuk istismarı” başlığıyla başladığımız ilk buluşmada vurgulanan cezalandırma yöntemlerinden önce “Bu olaylar nasıl önlenabilir” sorusu üzerine düşünmek oldu. Devletin önleyici sistemlerinin işletilmesi, cezai yaptırımların esnetilmemesi üzerine konuşuldu. Hadım ve idamın neden bir çözüm olmayacağı noktasında, kimsesiz hadım uygulayan ülkelerde suç oranlarında çok değişiklik olmadığını gösteren veriler ve tek tek idamla bir sonuca varılabileceği üstünde duruldu.

En temel şeyin ise 18 yaşından küçük herkesin çocuk olduğu ve sadece cinsel istismar değil, kendi rızası dışında üzerine kurulan her tür baskı ve uygulanan şiddetin de istismar olduğunu unutmamak olduğunu tartıştık kadınlarla. Derneğe başvuru yapıldığında nasıl bir yol izleyeceğimiz üzerine bilgilendirme yaptık.

Atölyemizin gelecek başlığı ise kadın yönelik fiziksel, psikolojik, ekonomik şiddet ve bunun tarih boyunca nasıl şekillendiği olacak. “Erkekler bir gün dünyaya düştüler ve kadınları ezelim mi dediler? Bizler böylesi ezilir hale nasıl geldik?” soruları üzerinden yürüteceğimiz tartışmamızı. Benzer çalışmalarını artırmak ve derneğimizde konuştuklarımızı, edindiğimiz bilgileri çevremize de anlatmak için elimizden geleni yapmaya çalışacağız.

Bugün bir imza atmaktan kaçınırsak yarın çok geç olabilir

Ülkü AKKAYA
Hatice KATRANCI MEYDAN
Yenimahalle / Ankara

Çocuk istismarını önlemeye ilişkin sürdürdüğümüz imza kampanyasının durağı haftanın üç günü açık olan Batıkent Sösyete Halk pazarıydı. Çalışmaya beş kadın arkadaşla iki grup halinde pazar giriş çıkışını tutarak başladık.

Mahalle ve sitelerde kapı kapı gezerek kampanyamıza destek istediğimiz insanlar çekinip, imza vermekte tereddüt ederken; pazardaki insanlar kampanya ilgi gösteriyordu. Öyle ki imza vermek isteyenlerde bazen sıra halinde yığılmalar oluyordu.

Çalışmamız boyunca yaptığımız tartışmalarda sorunun çözümüne ilişkin görüş ve önerilerde ağırlıklı öneriler ciddi yaptırımlar olması ve idamdı, ancak sorunun idam ya da hadım etmekle çözülmeyeceğini savunanlar da vardı elbette. Aileden başlayarak topluma yayılan bir eğitim; devletin ciddi yaptırımları uygulaması öneriler arasındaydı.

Özellikle kadınlar istismara karşı çözümlerini kendi üretmeye çalışıyordu. Çocuklarının ve torunlarının elinden sıkı tutarak hiçbir yere yalnız göndermediklerini, yanlarından ayırmadıklarını anlatıyorlardı. Oğluyla aynı apartmanda oturan dede; torunlarına baktığını, onların evler arasında geçiş yaptıklarında bile arkalarından kontrol ettiğini belirterek insanların birbirine güveninin kalmadığını

nı ifade ediyordu.

İmza veren bir kadının tepkisi “Böyle bir şey için imza kampanyası yapmak zorunda bırakmaları çok acı” şeklinde oldu. “Çocukları korumak, kollamak zaten devletin görevi değil midir?” diyordu. İlerleyen dakikalarda engelli çocuğunun elinden tutmuş gezdiren bir baba bize yaklaşırken gözleri ıslı ıslıydı. Çocuğunun elini bize emanet edip kampanya kağıdını imzaladı. Bir başkası “Sırtımı dön” diyerek omuzumuzda imzaladı.

Gelenler bize “Bunu dikkate alacaklar

mı?” diye soruyorlardı. Biz de “Bugün bir imza atmaktan kaçınırsak yarın çok geç olabilir” yanıtını veriyorduk insanlara. Bir yerden başlanmalıydı çünkü. İmza verenlerin geneli yaptığımız çalışmanın çok değerli olduğunu söyleyerek teşekkür ettiler. Bir araya geldiğimiz herkes istismarın olmadığını bir dünyada yaşamak istiyordu ve kesin çözüm bekliyordu. Oldubitti yasalar değildi bizim de istediğimiz; çocukları, geleceklemini koruyan yasalardı. Ve istediğimiz gibi yasalar çıkana kadar mücadeleye devam edeceğiz.

Haberleri izledikçe çocuk sahibi olmak beni endişelendiriyor

Nursel İNALCIK
Yenimahalle

Korkunç boyutlara ulaşan çocuk istismarıyla ilgili kadınların pek çok şey düşünüyor, ancak belirli çekincelerle dillendirmiyor. Her gün birkaç istismar haberiyle günü bitirirken tüm kesimler istismarın bir türlü engellenmemesine büyük tepki duyuyor.

Meseleye dair pek çok kadınla sohbet etmeye çalışıyoruz. Sohbet ettiğimiz kadınlardan biri de Sibel Yılmaz. İşçi bir kadın. İdam konusunda gerçek suçluların idam edilmeyeceğini söyleyen Sibel, idamın başka amaçlarla kullanılacağını düşünüyor. Sibel, hadım meselesini ise uzunca araştırdığını söyleyerek, “Önce çok mantıklı geldi. Fakat araştırdıkça çözümden çok daha fazla çözümsüzlük olduğunu anladım. Tecavüz, taciz edenlerin, istismar edenlerin psikolojik bir rahatsızlığı varmış da tedavi edilmesi gerekiyormuş muamelesi yapılıyor. Ayrıca insanların gözünde bu durum da normalleşecek” diyor. Hadım ve idam yerine cezaların daha da ağırlaştırılması çözümünü öneren Sibel, küçük yaştan itibaren bu tür konularda eğitimin önemine dikkat çekiyor.

Sibel, ensest, istismar vakalarının da ağır cezalar olmadığı için annelerin korkudan ses çıkaramadığını anlatıyor: “Erkek tutuklansa da kısa sürede serbest bırakılıyor. Anne aile baskısı, toplum baskısı yaşıyor. Ekonomik güçsüzlük yaşıyor ve tüm bu nedenlerle susuyor.”

Çocukların çoğunun en yakınları tarafından istismara uğradığını hatırlatan Sibel, “Birgün çocuk sahibi olursam diye şimdiden endişeleniyorum bu haberleri duydukça. O kadar çok haber var ki endişelenmemek mümkün değil. Çocukları koruyan yasaların yeterli olmadığı ortada. Bu da güvensizlik duygumu pekiştiriyor” diyor. 18 yaşından küçük herkesin çocuk olduğunu ve yasaların da bunu böyle tanımlaması gerektiğini belirten Sibel son söz olarak şunları dile getiriyor: “Caydırıcı yasalar, ama yasalardan önce çocukları koruyacak önlemler hayata geçirilmeli.”

Çocuklarımın evde, okulda, sokakta güvende olmasını istiyorum

Levin GÜNDOĞDU
Küçükçekmece / İstanbul

Ben bir kız bir erkek çocuk anesiyim. Bugünlerde daha da artan çocuk istismarı, çocuklara yönelik taciz ve tecavüz olaylarının faillerinin özellikle en yakınlar olması beni her geçen gün biraz daha kaygılandırıyor. Eskiden “Çocuğum yabancılara inanma sakın, onlardan yiyecek içecek bir şey kabul etmeyin” diye tembih ederdik. Şimdi öz babası, öz amcası, dedesi, dayısı vs. çocuğu istismar ediyor. Ben çocuğumu güvenerek babasına, amcasına, dedesine, dayısına teslim edemeyeceksem kime güvenirip de teslim edeceğim?

Ben çalışan, çalışmak zorunda olan bir

anneyim. İsterim ki çocuğum istismara uğramasın. Amcasının yanına gidince ve ya dedesinin, babasının, dayısının yanına gidince “Acaba benim bilmediğim kötü bir huyu var mıdır?” diye düşünmeye başlayan kaygılı bir anneyim artık. Ve bizi bugünlere getirenler “Bir kereden bir şey olmaz” diyen zihniyettir. Çocuklarımızı bilinçlendirmeye, “Size biri dokunursa çığlık atın. Size dokunmaların izin vermeyin. Bağırın. Bana söyleyin” diye sürekli tempilemeye çalışıyorum. Ama sonuçta onlar çocuk. Zarar verecek kişileri nasıl bilebilirler. Hele bunlar en yakınındakiler ise.

İstismar eden kişiye artık gereken yapılmalı. En ağır ceza verilmesi gerekiyor. Ben bir anne olarak çocuklarımın evde, okulda, parkta, sokakta güvende olmasını her şeyden çok istiyorum.

SOVYETLER'DE ÇOCUK POLİTİKALARI:

Her çocuk eşit

**Çocukların
tüm
ihtiyaçlarının
karşılandığı,
her türden
istismarın
önlenmesi
için devletin
seferber olduğu
bir sistem
mümkün!
Bu; sadece
hayalimiz
değil, geleceğe
taşımak
istediğimiz
deneyimimiz...**

Şükran DOĞAN / Aylin AKÇAY

Ekim Devriminin ardından Sovyetler'de Çarlık Rusya'sı'ndan devralınan son derece olumsuz koşullara ve uygulamalara rağmen kısa sürecek sürede emekçilerin ve kadınların çalışma ve yaşam koşullarında olağanüstü iyileştirmeler hayata geçirildi. Sovyet politikasında öncelik verilen ve devrimler yapılan alan sadece yetişkinlerin yaşamı ve çalışma koşulları değildi. Bugün çokça gündemimizde olan çocukların korunması meselesi de Sovyet politikasının ana dikkat noktalarından biriydi.

Çocukların ihtiyaçlarını ve yararını odağına alarak izlenen politikalar, çocukların hayatlarında da bugün çoğunu hayal bile edemediğimiz gelişmelere yol açtı. Çocuk istismarını ve çocuğun korunmasını konuşmaya, tartışmaya ihtiyacımız olduğu böyle bir zamanda Sovyetler'de çocuk politikalarına kısaca bakmak ufkumuzu da umudumuzu da çoğaltacaktır.

Hemşire gözetiminde güneşlenen çocuklar.

ÇOCUK SAĞLIĞI, ANNELERİN ESENLİĞİ İLE BAŞLAR

Sovyetler'de çocuk sağlığı, hamilelik ve doğum sonrası dönemde anne bakımı ile başlatılarak ele alınmıştı. Annelik bakımı yenidoğanın iyilik halinin sağlanması açısından oldukça önemli görülüyordu. Doğum sonrası ilk 1 ya da 2 haftalık süredeki annelik bakımı kurumsal olarak üstlenilmekteydi, lohusalık dönemlerinin neredeyse tamamı hastanede geçiriliyordu.

Rusya'dan devralınan sağlıksız yaşam koşulları da düşünüldüğünde, yenidoğanın korunması ve sağlıklı başlangıçlar yapabilmesi için bu bakım önemli bir koruma sağlamaktaydı. Annelik ve çocuk bakımı Sovyet bütçesinin ilk ödeme kalemi olarak kabul ediliyordu.

Her şehirde hamile kadınlar için özel dinlenme ve danışma merkezleri ve yenidoğan danışma merkezleri kurulmuştu. Yenidoğan danışma merkezleri sadece merkeze gelenlere hizmet vermekle yetinmiyor, aynı zamanda merkeze getiremeyen yenidoğanlar için de ev ziyaretleri yapıyor ve yenidoğanların diğer tıbbi düzenlemeleri ile ilgileniyordu. Çocuk sağlığı sadece doğum ve lohusa dönemi için değil, genel olarak da kadın sağlığının bir parçası olarak değerlendiriliyordu. Ekim devriminin hemen ertesinde yayınlanan deklarasyonla kadınların gece çalıştırılması, fazla mesai yaptırılması ve yer altında çalıştırılmasının yasaklanması kadın sağlığı açısından önemli iken bir yandan da çocuk sağlığını da içermekteydi. 1918 yılında çıkarılan yasayla kadınların sağlığına zararlı iş alanlarında çalıştırılmaları yasaklandı. Aynı yasa ile kol emekçisi kadınların doğum öncesi ve sonrası 8'er haftadan 16 hafta, kafa emekçisi kadınlara doğum öncesi ve sonrası 6'şar hafta olmak üzere 12 hafta ücretli izinli sayılmaları kabul edildi. Daha sonraki yıllarda ise kafa ve kol işçisi kadınlar 16 haftada eşitlendi.

her çocuk değerli!

70 DİLDE, PARASIZ, EŞİT EĞİTİM... EVET MÜMKÜN!

Sovyetlerde eğitim herhangi bir engele takılmadan, ayrımcılığa uğramadan her çocuğa ücretsiz olarak sağlanıyordu. Sovyet politikaları toplumun geleceği olan çocukların eğitimine çok önem veriyordu.

Devrim öncesi tüm okul çağındaki çocukların yalnızca beşte birinden daha azı ilköğretimden geçmekteydi. İlköğretime gidebilen kızların sayısı ise çok daha sınırlıydı. Kız ve erkek çocukları ayrı okullarda eğitim görmekteydi.

Devrim sonrasında ilk adımı her çocuğa ilköğretim sağlanmasıydı. Yine bu eğitimin kız-erkek karma olması ve herkese öğrenim hakkı tanınması temel alındı. 1933 so-

nunda bütün ülke çocukları açısından 4 yıllık zorunlu eğitim gerçekleştirilmişti. İlköğretim çocukların anaillerinde gerçekleştirilmekteydi ve 1931 yılına gelindiğinde genel öğretim 70 dilde yapılmaktaydı.

Çarlık Rusyasından devralınan kadınların eğitimdeki geri kalmışlığı, kız çocuklarının eğitime verilen özel önemle aşılmıştır. 1930'larda öğrencilerin en az yüzde 50'sinin kız olması için tedbirler alınmıştır.

Orta ve yükseköğuller için kadın oranı asgari yüzde 30-40 olarak belirlenmiştir. Her iki cinsten 17 yaşına kadar tüm çocuklara parasız ve zorunlu genel ve teknik eğitim yürürlüğe konulmuştur.

Çocuklar yardımlaşmayı öğreniyor.

HER YERDE KREŞ, ÇOCUK KULÜBÜ, DANIŞMA MERKEZİ

Rusya'da daha devrim öncesinde Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 1903 programında şu madde bulunmaktadır: "Kadınların çalıştığı tüm atölye, fabrika ve diğer işletmelerde meme çocukları ve küçük çocuklar için kreş ve çocuk yuvalarının kurulması; emziren kadınların en azından üç saatte bir ve en az yarımşar saat işten muaf tutulması." Kadınları ev köleliğinden kurtaracak olanın üretimde yer almalarını sağlamak olduğundan hareketle yapılan çalışmalar, aynı zamanda çocukların daha modern bakım ve eğitimini de içeren kreşlerin çoğaltılmasını içeriyordu. Bu nedenle kreş ve yuvalar sadece kadınların çalışma ve yaşam koşullarında değil, çocukların her açıdan gelişmesinde de önemli yer tutmaktaydı.

RSDİP'in programındaki bu maddenin hayata geçirilmesi için devrimden sonra devasa gelişmeler yaşanmıştır. Sosyalist devlet anneyi korurken, çocuğu da koruyacak önlemler almış, yasal düzenlemeler de gerçekleştirmiştir. Çocuk kreşleri ve yuvaları, fabrika ve işletmelerde çocuk emzirme odaları, anne ve bebeğin kalabileceği yurtlar ve her türlü sağlık hizmeti veren kurumların yaratılması için büyük çabalar harcanmıştır. Bunun nedeni Clara Zetkin'in "Kadının sevgi ve annelik hakkı, onu erkeğe ekonomik bağımlılığa sürüklememeli" sözünde saklıdır.

Çarlık Rusya'sında bütün ülkede sadece 550 çocuğu kapsayan çok az sayıda çocuk yuvası bulunmaktaydı. Sovyetlerde ise kreş ağı 1931 yılında ağır sanayide çocukların yüzde 38'ini kapsarken, bu rakam bir yıl sonra yüzde 75'ini kapsar duruma gelmiştir. İnşaat ve ulaşırmada 1931'de yüzde 35'ken, 1932'de yüzde 70'e yükseltilmiştir. Halk ekonomisinin tümünde ise 1931'de yüzde 28'ken, 1932'de yüzde 58,7'ye ulaştırılmıştır.

Öğlen uykusu

Oyun zamanı

ÇOCUKLAR KADININ YÜKÜ DEĞİL, TOPLUMUN EN DEĞERLİ VARLIĞI

Sovyetler, çocukların bakımı ve eğitiminin toplumsallaştırılmasını savunmuş ve buna yönelik uygulamaları hayata geçirmiştir. Toplumsallaştırmanın bir boyutu aile içindeki çocukların bakımı ve eğitimidir. Kreşler, anaokulları, açık havada eğitim veren okullar, yaz kampları ebeveynlerin üzerindeki çocuk bakımını büyük ölçüde üzerine almıştı. Toplumsallaştırma bununla sınırlı değildi, aynı zamanda emperyalist savaş, iç savaş ve dış müdahalelerin yol açtığı çocukların evsiz kalması, ailesini kaybetmesi ya da çocukların bakımsızlığı, sokağa terk edilmişliğini de kapsayan tüm bu çocukların bakım ve eğitimini kapsayan toplumsallaştırmadır.

Kamuya ait çocuk yuvalarının evdeki bakımın yerini alması, "Anne çocuk arasındaki bağı bozar mı?", "Kreşteki bakıcının bile yerini dolduramayacağı bir boşluk mu yaratılıyor?" sorusunu ve endişesini gündeme getirdiği durumlar ve zamanlar olmuştur. Sovyetlerin bu endişelere cevabı şuydu: "Hayır, anne çocuk arasında duygusal yakınlık eksikliği olmamaktadır. Aksine anne birkaç çocuğa birden bakmanın yanı sıra ev işleri ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmeye çalışırken yaşayacağı zorluklardan uzak olacağı için, kısa bir iş gününün sonunda çocuklarına vakit ayırmaya hem daha çok istekli olacak, hem de bunu yapabilecek enerjisi kalacaktır. Bu durumda hem anneler hem babalar çocuklara daha fazla ve nitelikli zaman ayırabiliyorlar."

YASALAR ÇOCUKLAR İÇİN

■ Sovyet yasaları, devleti ve toplumu çocukların vasisi ve koruyucusu ilan ederek, kadın ve çocuğun her alanda korunmasını ilke olarak almıştır.

■ Ekim Devrimi sonrası ilan edilen kararnamelerin getirdiği en büyük yeniliklerden biri de evlilik içi doğan çocuklarla evlilik dışı doğan çocukların yasa önünde eşit haklara sahip olmasıdır.

■ Velayet hakkı anne ve babaya eşit olarak verilmiştir. Çocukları ilgilendiren tüm tedbirlerin anne-baba tarafından karşılıklı anlaşmayla alınacağı yasalarda belirtilmiştir.

■ Çocukların anne-baba tarafından "bedenen terbiyesi" yani dayak yasaklanmıştır.

ÇOCUK HER YERDE DEVLET KORUMASINDA...

Çocuklar bir ya da iki aylıkken annelerinin 3 saatte bir emzirebilecekleri mesafelerdeki kreşlere veriliyor, 5 yaşına kadar kreşlerde kalıyorlardı. 5 yaşından sonra ise, okula başlamanın zorunlu olduğu 7 yaşına kadar anaokullarına gidiyorlardı. Tüm kreşlerde enfeksiyonlara karşı özel önlemler alınıyordu. Kreşlerdeki çocukların evleri iki haftada bir düzenli olarak ziyaret ediliyordu. Yani kreşler sadece çocuğun kreşte geçirdiği zamanlar için değil, çocukların genel olarak izlenmesi ve korunması için özel bir sorumluluk yüklenmişti.

Kreş ve çocuk yuvalarının yanı sıra okul çocukları için bütün gün süren eğitim kurumları, hafta sonu ve okul sonrası için çocuk kulüpleri, çocukların boş zamanlarını spor ve kültürel faaliyetlerle değerlendirecekleri merkezler, okul tatilleri için çocuk kampları, çocuklar için danışma merkezleri vb. de hayata geçirildi. Kırsal kesimde özellikle kollektifleşme hareketinin temeli olan kolhozlarda ürün alma dönemlerinde açılan sezonluk kreşler ve çocuk yuvaları ilk defa Sovyetler Birliği'nde gerçekleştirilmişti.

Kreş ve diğer çocuk merkezleri ile ilgili önemli özelliklerden biri de, bunların yoğun bir şekilde ve kesintisiz olarak halka tanıtılması idi. Her fabrikada, her sendika toplantısında, sinema ve tiyatrolarda sık sık duyurular, çağrılar yapıyordu. Böylece yapılan hizmetleri herkesin bilmesi sağlanıyordu.

ÇOCUKLARA KARŞI HER TÜR CİNSEL DAVRANIŞ SUÇTUR

SOVYETLERDE çocuklara karşı her türlü cinsel davranış suç olarak görül-mekte ve cezalandırılmaktaydı. Tecavüz veya çocukla cinsellik çok daha katı biçimde cezalandırılmaktaydı. Fizik gücü veya psikolojik baskı ile tecavüz durumunda, kadının çaresizliği onu cinsel ilişkiye zorlamak için kullanılmışsa ve ilgili kişiye maddi olarak veya görev itibarıyla bağımlı olunması durumunda ağır cezalar öngörülmekteydi.

Devrim öncesi çocuk evliliklerinin çok yaygın olduğu Başkır, Azerbaycan ve Kırgız Cumhuriyetleri'nde 1920 yılında halk komiserlerinin yayınladığı kararnamenin 198. maddesi evlilik yaşına girmemiş bir kişiyle evlenmenin 2 yıl hapisle cezalandırılacağını içeriyordu.

Meltem TEKER

Merhaba kadınlar; Nisan ayı deyince, ister istemez yüreğimize serpilen “bahar coşkusu”ndan nasibini almayanımız yoktur umarım. Hele de içimizden birinin, Gülperi Teyzemin o eşsiz yaşama sevincine tanık olduğça...

Gülperi, pek çoğumuzun aşına olduğu, hayatın bin bir zorluğuyla savaşıp bugünlere gelmiş, yetmişli yaşlarda yiğit bir kadın. “Yiğit” dediysem, erkeklere mal edilmiş bu tabiri, layıkıyla kadın kimliğine yakıştırmış, örnek insan.

Servis kapısından içeri girerken attığı adımlar, tanışma faslındaki bakışlar, yüzündeki çizgilerin vücut diline kattığı o asil anlam; daha yakınlaşmadan, bizde uyandırdığı saygıyı ifade etmeye yetmez sanırım. O yüzden sıvıdık kolları ve daldık Gülperi Teyze’nin hayat hikayesine...

Bin dokuz yüz kırklı yıllarda, Anadolu’nun ücra bir köyünde dünyaya gelmiş Gülperi. Dört kardeşlermiş ilkin. “Boğma hastalığı vardır. Bilirsiniz doktor hanım. Kıran girdi evimize. Aldı kardeşlerimi sıraynan. Kaldık iki bacı.” Daha sonraları, Gülperi henüz üç dört yaşlarındaiken, çiftçilikle uğraşan babası, tarlada geçirdiği feci bir kaza sonucu yatağa mahkum olur. İki küçük kızı ve hasta kocasıyla baş başa kalan annesi ise, verdiği “kadın mücadelesi” ile Gülperi’nin hayatı boyunca, “sarsılmaz idoli” olmuştur aslında.

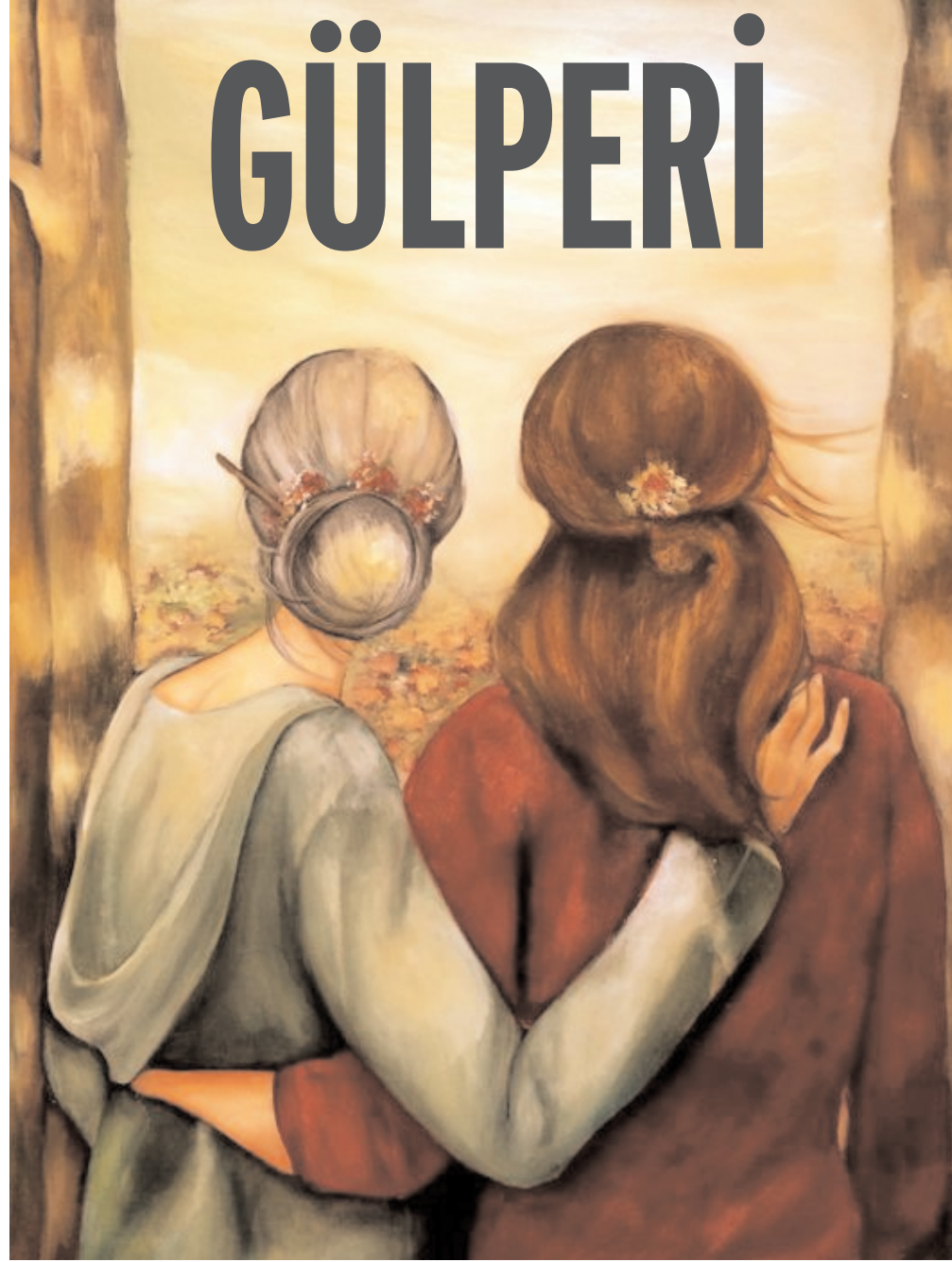
Bu olaydan sonra, Gülperi’nin başka bir köyde yaşayan tek amcası, tüm aileyi kendi yanına getirtmiştir. Yaklaşık yedi yıl yaşarlar amcalarının evinde. Gülperi’nin önce babası, sonra da amcası, aynı yıl içinde peş peşe vefat eder. Yakın akraba çevresinde, başka yetişkin erkek olmadığından, köylüler tüm mallara hoyratça el koyar. Ailenin varı yoğu talan edilir. Köy, savaş alanı gibidir.

Zaman ilerleyip sohbetimiz derinleştikçe, Gülperi Teyze iştahla devam ediyor sözlerine. Kızgın bir ifade kaplıyor yüzünü. “Mala göz koyan, ara nasıl göz koymaz?” lafının sonunu getirmeden, net bir sesle, içmek için su istiyor.

‘MÜNASİP BİR EŞ’ TELAŞI

Geçim derdine eklenen ağır toplu baskısı ve tüm bunlara küçük yaşta şahit olmak, Gülperi’ye “mücadelenin” kapılarını çoktan aralamış, yaşama bakışının temel taşlarını dizmiştir bile... Baskı ve zorlamalara daha fazla dayanamayan anne ve iki kızına, başka bir köyün yolu görünür. Uzaktan akraba olan, yaşlı bir amcadan haber gelmiştir çünkü. Zamanın getirdikleriyle, göturdükleriyle, sessiz sözsüz anlaşma yapmak zorunda kalınır ya hani... İşte böyle bir anlaşmayla, yaşlı amca ve karısı, onlara bakacak, evi çekip çevirecek bir kadına, onlar da sığınacak bir kapıya kavuşmuştur işte.

Gülperi’nin annesinin üstlendiği analık, babalık, bakıcılık, ırgatlık gibi bin bir türlü

Gülperi Hanım, hastalığından bahsedilmesinden hiç hoşlanmazmış. Onu aciz kılacak hiçbir sohbete dahil olmaz, başını eğmez, eğdirmezmiş. Köy kahvehanesine gelip gidebilen tek kadınmış mesela. Yüzüne dik konuşabilen erkek de yokmuş oralarda. Elini hiç bırakmayan kızı, tüm bunları gururla anlatıyor.

rol, zaman içinde, “dul kadın” rolünün önüne geçememiştir bir türlü. Her şeye rağmen, kızlarıyla birlikte hayata tutunma mücadelesini bir an olsun bırakmamıştır yine de. Ancak bu kez, öz kız kardeşinin eşi kendisine göz dikmiş, “Çocuklarını bırak gel” diyecek kadar da küstahlaşmıştır üstelik. Evlatlarını bırakmayı bir an olsun aklına getirmemiş genç kadın, bu ahlaksız teklifi şiddetle geri çevirir. Durumu öğrenen yaşlı amca ve hanımı, Gülperi’nin annesine münasip bir eş bulma telaşına düşer. Onu, çocuklarından ayrılmaması koşuluyla da evlendirirler nihayet.

Müstakbel aile büyükleri, şaibeli bir şekilde, evin kapılarını yüzlerine kapatarak, yeni

aile fertlerinin hiç birini kabul etmezler. Bilmem kaçını köye sürüklenen iki kız bir ana, bu kez yanlarında üvey babayla, vardıkları yerde korkunç bir fakirlikle karşılaşır. Öyle ki ekinlerin olmasına kadar ekmek bulunamamış, ot toplayarak beslenmek zorunda kalmıştır. Devlete vergi olarak verilen üçte bir buğdaydan geri kalanı ise ekmek yapıp tüm yıl “idare” edilmektedir. Neyse ki üvey baba “başları”ndadır ve bu durum, çevre baskısını bir nebze de olsa hafifletmektedir. Ertesi yıl, aile büyüklerinin insafa gelmesi ile kovuldukları kapı kendilerine yeniden açılır.

ÜVEY AMCAYLA İMAM NİKAHI

Yeni evlerinde başladıkları hayata, Gül-

peri de annesi ve kız kardeşi de hiç bırakmadıkları umudu yeşertme azmiyle adım atarlar. Evin büyükleri olsun, akraba çevresi olsun, genç kadın ve kızlarını olmadık sebeplerle hırpalamaktadırlar. Yaşanmış onca çileye eklenen erkek şiddeti altında zaman ilerlemiş, Gülperi büyüyüp serpilmiştir. Tahmin edildiği gibi, gözler bu kez Gülperi’nin üstündedir artık. Güzel, akıllı, çalışkan bir “çocuk gelin” adayı GÜLPERİ... Damat adayı ise gecikmemiştir elbet. Gülperi’nin üvey amcası. Evet, tüm kadınların nefesini kursağında bırakmaya yetecek kadar tüyler ürperten bu vehamet-
in kurbanıdır Gülperi.

Alelacele kıyılan imam nikahı ile başlatılan evlilikte, küçük kızın tek tesellisi, annesinin dizinin dibinde olmak, kardeşinden ayrılmamak olmuş. Gülperi’nin eşi, oldukça kıskanç bir erkekmiş. Dönemin tüm geri kalmışlığı, insanların hoşgöründen uzak tutumu, baskı ve şiddet altında geçen tam yedi yıl boyunca çocuk doğuramamış Gülperi. Gün be gün bedel ödenerek, çocuksuz geçen yedi yıl... “O günlerde çocuğum tabi” derken, oturduğu yerde suyunu yudumluyor, gözleriyle bir film şeridini takip ediyor adeta.

Daha sonra, beşi kız, beşi erkek tam on çocuk dünyaya getirdiğini anlatıyor Gülperi. Çocuklarını tanıtırken, bakışlarının yıldız yıldız parlamadığını fark ediyorum. En küçük oğlu, daha kundaktayken eşini kaybeder Gülperi. Tıpkı bir zamanlar annesi gibi o da genç bir dul kadındır artık. Hem de on çocukla... Annesiyle bilek bileğe verir, bir daha evlenmeden çocuklarını büyütmeyi başarır Gülperi.

KÖY KAHVEHANESİNE GİDEBİLEN TEK KADIN

Yaşlılık ve sonrası yaşadığı şikayetlerden bahsediyor bize. Çocuklarının akıbeti ise kendisi için gurur kaynağı. Elini hiç bırakmayan kızıyla devam ediyoruz sohbete. Geçirdiği “inme” tablosu, sonrası felçli hali... Lafın burasında kesiyoruz sohbeti. Gülperi Hanım, hastalığından bahsedilmesinden hiç hoşlanmazmış. Onu aciz kılacak hiçbir sohbete dahil olmaz, başını eğmez, eğdirmezmiş. Köy kahvehanesine gelip gidebilen tek kadınmış mesela. Yüzüne dik konuşabilen erkek de yokmuş oralarda.

Kızı, tüm bunları gururla anlatırken, yavaşça odadan çıkıyor Gülperi. Genç kadın, sesini iyice kısarak devam ediyor anlatmaya. “Yatağa bağlıdır, altına sürgü verelim dedik. Elinin tersiyle itekledi bizi Meltem Hanım. Kaldırın beni lavaboya gideceğim diye bağırды. Yaptı da.” Oraların mistik öğelerinden biridir kutsal çeşmeler. Gülperi emreder, götürülür “Hızır Çeşmesi”ne. Sonrasında ise yürümeye başlamıştır anlatıldığına göre...

Koridorun taa diğer ucundadır Gülperi. Aheste bir edayla dönüyor bize. Duyduğum en samimi cümleyi savuruyor yüzüme. “Namınızı duyduk geldik, alalım şifamızı.” Aynı samimiyetle sesleniyoruz kendisine... SENİN ŞIFAN DİRENCİNDE!

Yeme içmeyi unuttuk, kartta para var mı onu düşünüyoruz

Özlem CAN / Gülay KAĞAN
Menemen / İzmir

İzmir Büyükşehir Belediyesi yeni yılla birlikte toplu taşıma ücretlerine yaptığı yüzde 10'luk zamdan sonra, 15 Şubat'tan itibaren de İZBAN'da kilometre bazlı fiyat uygulamasına geçti.

Buna göre şehir içi ulaşımda İZBAN'ı kullanan yolcular mesafeye göre artan ücret ödüyor. Ücretler 2.86 TL ile 10.60 TL arasında değişiyor. Yeni sistemde yolcular, istasyona girerken kartını okuttuğu zaman karttan en uzak istasyona kadar olan ücret çekiliyor. Yolcular varış istasyonundan çıkarken tekrar turnikelerde kartını okutmak zorunda kalıyor ve artan ücret buna göre karta yeniden yükleniyor. Yani bir durak sonra inecek bile olsa kartında 11 liranın altında olan yolcular İZBAN'ı kullanamıyor.

Menemen'de yaşayan kadınlara uygulamayla ilgili düşüncelerini sorduk. Görüştüğümüz kadınların tamamı çok sıkıntı yaşamış ve başka çaresi varsa İZBAN'ı kullanmaktan vazgeçmiş. 40 lira yevmiyeyle çalışanların 10 lira yol parası vermesine isyan ediyor kadınlar. Öğrenciler de her gün yol parası hesaplamaktan bıkmış. Cennet Birakçe, tek bir cümle kuruyor, her alanda olduğu gibi bu sorunun çözümü de işte bu tek cümleden geçiyor: "Belki hepimiz bir olsak, karşı çıksak bu uygulamadan vazgeçilir."

SÜREKLİ HESAP YAPIYORUZ

Gökçe (Lise öğrencisi): Sürekli hesap yapıyoruz, çünkü kartımızda en az 6 lira olması lazım ki okula gidebileyim. Bir arkadaşım o gün kurs olduğunu unutmuş, kart bastıktan sonra aklına gelmiş geri dönemedi. Blokajın kalkması için en az bir durak gitmek gerekiyor, kursa gelse bütün parası gidecek, o da eve gitti. Doksan dakika devam ediyor olsaydı 1 saat kursa girip geri dönebilirdi. Bu uygulama öğrenciler için hiç iyi olmadı.

250 LİRA PRİMİN 200 LİRASI YOLA GİTTİ

Cennet (Öğrenci / Part time çalışıyor): Geçen ay 250 lira prim aldım, 200 lirası 10 günde yola gitti. Alsancak gara gelinceye kadar bir basıyorsun, sonra 10 dakika geçmeden bastığında

tekrar kesiyor. İzmir'in içinde Menemen'den Gaziemir'e git gel nerdeyse 20 lira gidiyor. Şehirlerarası kaç saatlik yola gidiyorsun bu kadar değil. İnsanlar artık uzak mesafe olduğu zaman İZBAN'a binmiyor. Otobüsleri kullanıyor onlar da tıklım tıklım ve çok az geliyor. İnsanlar zaten çok zor şartlarda çalışıyor 40 lira yevmiyeyle çalışanlar var, 10 lira yola verince geriye bir şey kalmıyor. Adı üstünde toplu taşıma, bu kadar zam olmamalı.

6 LİRA YOK DİYE İŞE GEÇ KALDIM

Tuba (Gündelikçi): Bir aile 4 kişi dışarı çıkalım desek 4 kart olacak 10'ar lira koyulacak ki ancak öyle. Önceden tek karta 10 lira yükleyip çıkabiliyorduk. Geçen gün 6 lira yokmuş kartımda işe geç kaldım. Bu sistem paran varsa bin, yoksa binme diyor. Bizim buraya (Menemen Toki Evleri) otobüs yarım saatte bir geliyor. İZBAN'dan iniyoruz, otobüse yetişmeye çalışırken bazen tekrar basmayı unutuyoruz, 6 liramız gidiyor.

PARASI OLANIN DEVRİ

Aysel (Temizlik işçisi): Parası olanın devrine döndürdü, parası olan bin sin olmayan binmesin diyor. 10 lira olmadan binemiyoruz. Yeme içmeyi unuttuk, kartta para var mı yok mu onu düşünüyoruz sabahları. O anda kartında fazla para yoksa gidemiyorsun. Bir de sabahları Menemen'den sefer sayısı çok az. Buralar hep işçi semti, herkes işe gidiyor. Buraya kısa vagon veriyorlar, her

gün militlet üst üste gelmeye mecbur değiliz. Zaten buraya ulaşım çok zor, bari işçilerin gidiş-geliş saatlerinde sefer sayılarını artır. Bu kadar para veriyoruz bari insan gibi gelelim.

EMEKLİLER, EV KADINLARI NEFES ALMASIN MI!

Ayfer Dönder: Yeni düzenlemeden beri İZBAN kullanmamaya özen gösteriyorum. Otobüs tramvay kullanıyorum ama aynı uygulama otobüslere de gelirse ne yapacağız bilmiyorum. Bu işi düzenleyenler iş saatlerinde bir İZBAN'ı kullansınlar, İzmir'e yaklaşıyor mu kendileri karar versin. İşe, toplantıya, hastaneye yetişmeye çalışan kişi yolun başında bloke edilen parasını almayı unutuyor, bu insanlara yazık değil mi? İzmir gezilecek şehir diyorlar, ama nasıl gezeceksin onu düşünüyorlar mı? Emekliler, çalışmayan ev kadınları nefes de mi alması gerekirken bir de aksine ulaşım zorlaştırılıyor.

ACABA HAVA NE ZAMAN PARALI OLACAK!

Gülizar (Emekli): Bu düzenlemeden beri bir kere kullandım onda da pişman oldum. Ben Bağ-Kur emeklisiyim, her kuruşum sayılı, her binişte nasıl 10 lirayı hazır edeyim? En çok da çalışana zor, kirası uygun diye işine biraz uzak bir semtte ev tuttuysa vay haline, yola para yetiştiremeyecek. Bir hava kaldı solunacak, acaba o ne zaman paralı olacak?

Kadını eve kapatan sisteme İZBAN desteği

Nuray ÖZTÜRK
İzmir

İZBAN'da başlatılan kilometre bazlı fiyat uygulaması özellikle kadınları, bir de öğrencileri mağdur ediyor. Niye kadınları ayrı tutuyorsunuz, bu meselede erkekler de muzdarip diyenler olabilir. Doğrudur ama çalışsa bile evin bütçesini yöneten, parayı cebinde taşıyan hep erkektir bu ülkede. Kendisi kazansın kazanmasın bir kadının cebinde ancak yol, bir de ekstra hadi diyelim çay parasıdır. Fazlası varsa da onu ya çocuğu için ayırmıştır ya da evin bir ihtiyacı için. Bir de kayıt dışı çalışıkları düşünüldüğünde aldığı ücret bir erkek işçinin aldığı ücretin en fazla yarısı kadardır.

Düşünün çalışmayan bir kadın, bırakın zorunlulukları, nefes almak için bir durak ötedeki parka çocuğunu götürmek istese, kartında en az 11 lira olmak zorunda! Çocuk bu, parkta bir simit yese, bir su içse ya da her parkın kenarında gördüğümüz hani şu üfleyince baloncuklar çıkaran küçük oyunculardan görse ne yapacak kadın, en az 20 lira daha... Hadi gel de asgari ücretle geçinen bir ailede her günü geçtim haftada bir dışarı çık. Böyle olunca her yanıyla kadını eve kapatan sisteme bir de İZBAN eklenmiş oluyor.

Asıl zorluk yaşayanlar ise ucuza, kayıt dışı, sendikasız sigortasız çalışan kadınlar... Öğrenciler ise bu durumu her gün yaşıyor. İşine gidemeyen mi dersin, kursunu kaçırın mı, kartta para olmadığı için mahsur kalan mı... Yaşamak için çalışmak, olmuş sana İZBAN için çalışmak.

Geride bıraktığımız 8 Mart'ta kadına şiddete, çocuk istismarına karşı tepkilerimizi dile getirdik, eşitlik taleplerimizi, AKP iktidarının kadın düşmanı politikalarına geçit vermeyeceğimizi haykırdık. Şimdi 1 Mayıs yaklaşıyor. Başta kadına yönelik şiddetin artmasına neden olan OHAL'in kaldırılması olmak üzere, iş cinayetleri, esnek ve kurlsız çalışma, şiddet, taciz ve çocuk istismarlarına karşı taleplerimiz etrafında daha güçlü birliktelikler kurarak 1 Mayıs'a hazırlanma zamanı.

Sistemin kadına yönelik bütünlüklü saldırılarına karşı bütünlüklü mücadele vermenin yolu İZBAN'daki gibi günlük hayatı doğrudan etkileyen uygulamaların kadınlar için ne anlama geldiğini kavramaktan geçiyor. Tüm diğer sorunlarımızla birlikte biz İzmirli kadınların bir mücadele alanı da bu olsun!

Kuşadalı kadınlardan Dar Alanda Uzun Hikayeler

Tahsine SARAN / Elif SIRTHAN
Aydın

Kuşadası Belediyesi Kadın Tiyatro Topluluğu, 8 Mart günü Aydın Kültür Sanat Merkezi'nde 'Dar Alanda Uzun Hikayeler' adlı oyunu sahneledi. Topluluğun Genel Sanat Yönetmeni Nurten Helik, oyun yazarı Nesrin Akalmış ve oyuncularından Sibel Güreli ve Semire Apaydın ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

Bize kısaca kendinizden bahsedebilir misiniz?

Nurten Helik: Kuşadası Belediye Tiyatrosu Genel Sanat Yönetmeniyim. Tiyatroyu kuralı üç yıl oldu. 'Dar Alanda Uzun Hikayeler' bizim ikinci kadın oyunumuz. Daha önce 'İdeal ve İnsanlık' ile kadın tiyatrosunu kurmuştuk.

Nesrin Akalmış: Ben emekliyim. Sağ olsun Nurten Hanım sayesinde tiyatroya adım attık. Tiyatro ruhumuzda varmış. Yolumuzun uzun olacağını düşünüyorum çünkü hepimiz severek bu işin içindeyiz.

Sibel Güreli: Kuşadası Belediyesi Kadın Tiyatrosu oyuncularındanım. Açıkçası biz bu projenin bu kadar ilgi göreceğini düşünmüyorduk. Gördüğü ilgiden de anlıyoruz ki Kuşadası'nda bir eksiklikmiş böyle bir projenin varlığı. Çok çok iyi oldu, güzel bir ilgi var, mutluyuz.

Semire Apaydın: Ev hanımıyım. İki çocuğum var. Ben çocuklarımla tiyatro yapıyorum. Provalarda, her noktada benim yanımdalar. Kuşadası Belediyesi'nin bu ola-nağı sunması sayesinde biz ev kadınları olarak evde hap-solmadık ve kendimizi ifade ediyoruz tiyatroyla.

Bir kadın tiyatro grubu olarak ne gibi zorluklarla karşı karşıya kalıyorsunuz?

Nurten Helik: Aslında evet, tiyatro olarak gerek me-kan ayarlama konusunda olsun gerek imkanlarımız olsun, dekorumuzdan aksesuarımıza kadar birçok konuda zor-luk yaşıyoruz. Ayrıca kadınlarla birlikte çalışınca tabi ki zaman olarak da sorun yaşıyabiliyoruz. Çünkü hepimizin çocuğu var ve kısıtlı zamanlarda çalışma imkanımız olu-yor. Mesela Kuşadası Belediyesi'nin bir tek tiyatro salonu var ve orayı bütün meslek odalarıyla ve toplantılarla, mec-lislerle hep beraber ortak bir alan olarak kullanıyoruz. O yüzden de bizim çalışma günlerimiz saatlerimiz daha da azalıyor. Herkes akşam saat beşten sonra evde olmak du-rumunda çünkü. Ancak kadınlar her şeye rağmen feda-karlık yapıyor.

KOMŞULARIM ÖNCE DALGA GEÇTİ...

Peki, bir kadın olarak tiyatro yapmanın günlük hayatı-

nıza olumlu ya da olumsuz ne gibi etkileri oldu?

Nesrin Akalmış: Tabi biz belli bir yaşın üstünde olan insanlar olarak bazı sorumluluklarımızı aşmış durumdayız. Ama hala çocukları, eşleri olan insanların; akşam oldu mu çocuğuna eşine çıkaracağı bir yemeğe, bir ev temizli-ğine, gelen misafirleri ağırlama gibi bir ön hazırlığa ihti-yaçları var. Zamanları olması gerekiyor. Gerçekten de dünyanın her yerinde, gerçi bizim ülkemizde daha da faz-la, kadının her alanda yaptığı, harcadığı emek büyük zor-luklar altında olan bir şey. Ama biz mutluyuz. Güzel şey-ler ancak zamandan, sevdiklerinden, sevilen şeylerden fe-dakarlıklar yaparak ortaya çıkıyor. O yüzden karşılığını al-dığımız zaman her şey bitiyor ve onun mutluluğunu yaşı-yoruz.

Sibel Güreli: Kısa ve net; renk kattı. Güzel dostluk-lar, güzel bir sosyalleşme ortamı oldu.

Semire Apaydın: İlk tiyatroya başladığımda komşula-rım dalga geçti benimle. Evde durmuyorsunuz, nasıl evi-nizi temizliyorsunuz gibi pek çok yorum aldım. Ama en sonunda oyunuma geldiler ve izlediler. En çok çocukları-mı ihmal ettiğim yönünde eleştiriyorlardı. Çocuklarımı ihmal etmediğimi de gördüler. Takdir edildim, kendimi buldum. Açıkçası bir alkış aldığım zaman sanki bebeğimi kucacıma ilk verdiklerinde duyduğum hissi duyuyorum.

**UFACIK BİR KOĞUŞTA
UZUN HİKAYELER**

Sahnelediğiniz 'Dar Alanda Uzun Hikayeler' oyunu hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Nurten Helik: Dar Alanda Uzun Hikayeler, Nesrin Akalmış'ın yazmış olduğu bir tiyatro metni. Nesrin Ha-nım'ın, yani içimizden birinin yazdığı bu metni yönetiyor olmak gerçekten mutluluk verici. Bir cezaevi ortamındaki kadınların durumunu anlatan bir oyun. Siyasi kadını-mızdan tutun da işte pavyondaki kadını-mızın durumunu ya da köydeki kadını-mızın durumunu anlatan bir oyun. Tam anlamıyla Türkiye'nin farklı renklerini, farklı yerlerdeki yaşanmışlıkları ve acıları anlatan bir oyun.

Semire Apaydın: Ekleyecek çok fazla bir şey yok ama; çocuk istismarı, ensest ilişkiler gibi günümüz so-runlarına da dayanıyor oyunumuz.

Nesrin Akalmış: Oyundaki her kadın, baktığımızda sıradan görünen ve gözümüzden kaçırdığımız ama aslında çok uzun hikayeleri anlatmaya çalıştı. Aslında herkesin çok iyi bildiği de çok fazla üstünde durmadığı şeyleri hatırlatalım istedik seyirciye. Sağ olsun seyirciler de çok tak-dir etti.

*Röportajın tamamını
ekmekvegul.net'ten okuyabilirsiniz*

'Ufak tefek' demeden...

Songül KEŞKEK
Eğitim Sen Ankara 3 No'lu Şube
Kadın Sekreteri

Televizyonlardaki yerli dizilere genel olarak baktığımızda erkek egemen ve ataerkil ideo-lojiyi üretip pekiştirdiğini söylemek yanlış ol-maz. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından ba-kıldığında da erkeklerin genellikle güçlü ka-rakterler, koruyan kollayan ve aynı zamanda yakışıklı ol-dukları görülüyor. Kadınlar ise genellikle güzellik ve alış-verişle ilgileniyor, iş hayatından, ülke ve dünya gündemin-den bihaberler.

Dizilerde iyi rollerdeki kadınlar itaatkar, duyarlı, alçak gönüllü, rekabetten uzak, fazla bağımlı, sevimli. Kötü rol-lerdeki kadınlar ise bencil, asi ruhlı, soğuk, dedikoducu, rekabetçi, hırslı gibi kişilik özellikleriyle sunuluyor. Dizi-lerdeki güçlü kadınlar entrikacı, hemcinslerine karşı bas-kıcı, sert, neredeyse hiç gülümsemeyen şekilde gösterili-yor. Üst sınıf kadınların genellikle güzel fiziğe sahip ve çoğunun ev kadını olduğunu izliyoruz. Çalışan, ayakları üzerinde duran güçlü kadınların diğer kadınlar tarafından hazmedilmedikleri işleniyor dizilerde.

Son dönemde takipçisi oldukça fazla olan "Ufak Tefek Cinayetler" dizisinde tüm kadınların çok güzel ve bakımlı olduğunu, yine çoğunun çalışmadığını görüyoruz. Dizide dostluk, arkadaşlık, dayanışma gibi kavramların bizim bil-dığımızdan çok farklı olduğuna, ilişkilerinde "arkadaş-mış" gibi göründüklerine ve bu arkadaşlıkların küçük ci-nayetlerle sıkça öldürülmesine şahit oluyoruz. Dizide Oya'nın güçlü, ayakları üstünde duran bir kadın olması ve diğer kadınlar tarafından hazmedilememesi kadınlar arası çatışmayı öne çıkararak, kadınların kıskanç ve entrikacı olarak tasvir edilmesine önemli bir örnek. Ancak dizideki erkekler çalışkan, birbirleriyle ilişkileri sağlam. Erkekler hata yapsa da kadınlardan kaynaklı gibi sunuluyor.

Televizyonda kadın-erkek rollerinin işlenişi hem rey-ting açısından hem de toplumsal cinsiyet rollerinin pekiş-mesi açısından önemli. Demokratik, eşitlikçi bir düzende elbette toplumsal cinsiyet rolleri de ona uygun olacaktır. Ekonomik ve siyasal şartların giderek ağırlaştığı bu süreç-te geniş kitlelerin ne yazık ki ana eğlence kaynağı televiz-yonlar ve diziler. Ve bu programlar eşitsiz ilişkiyi daha da pekiştiriyor.

Kadınlar bir araya geldikçe bu sarmaldan ve ideolojik bombardımandan kurtularak, kendi sorunlarını çözerek eşitlikçi bir yaşamı örecektir. Ufak tefek demeden bir ara-ya gelerek mücadeleyi büyüteceğiz.

LUPUS: DERTLİ BİR KADIN HASTALIĞI

Uz. Dr. Senem ASLAN

Lupusu bu köşenin konusu yapan, çok sık görülen bir hastalık olmamasına rağmen kadınlarda görülme sıklığının erkeklerden 9 kat fazla olması! Uzun adı "Sistemik Lupus Eritematozus (SLE)" olan hastalık sebebi bilinmeyen, bağışıklık sisteminin kendi doku ve organlarını hedef alarak savaştığı, kronik bir hastalıktır.

Lupus, Latince'de "kurt" demek. Hastalığa bu ismin verilmesi hastanın yüzündeki derinin görüntüsünden kaynaklı. Nedeni bugün için tam olarak bilinmese de bu iltihabi hastalıkta genetik miras, çevre koşulları, stres, enfeksiyon, yorgunluk ve hormonal değişikliklerin payı olduğu biliniyor. Genetik olarak yatkınlığı olan kişilerde çevresel bir faktörün (güneş ışığı, virüsler, kimyasallar, gıdalar, ilaçlar vb.) etkisiyle ortaya çıkan, bağışıklık sisteminin normal çalışmamasından kaynaklanan lupus, cilt, böbrekler, kan hücreleri, beyin, kalp ve akciğerler dahil birçok organda görülebilir.

LUPUS NELERE YOL AÇAR?

■ Yanaklarda ve burun köprüsü üzerinde 'kelebek döküntü' adı verilen kırmızı bir döküntüye neden olur. Bir de yüzde, kafa derisinde, kulaklarda, göğüste ve kollarda görülen bozuk para şeklinde, pullu ve kabarık bir döküntü de görülür, bunlar iyileşirken iz bırakabilir.

■ Işığa karşı hassasiyet, güneş ışığına karşı aşırı deri reaksiyonu gözlenir. Genelde giysilerle örtülen kısımda görülmez.

■ Ağızda ya da burunda küçük, ağrısız yaralar çıkabilir. Burundakiler, burun kanamasına neden olabilir.

■ Eklem ağrıları ve şişliği lupus hastalarının büyük çoğunluğunu etkiler. Ağrı bir eklemde diğerine geçebilir ve vücudun iki tarafında aynı eklemlerde simetrik olarak görülebilir.

■ Akciğerleri ve kalbi saran tabakalarda iltihaplanma, kalp ve akciğer çevresinde sıvı toplanmasına neden olabilir. Nefes alırken artan türde bir göğüs ağrısına neden olur.

■ SLE'li hastaların neredeyse tümünde böbrek hasarı vardır. Başlangıçta genellikle belirti vermez ve ancak idrar tahlili ve böbrek işlevine yönelik yapılan kan tetkikleriyle saptanabilir. Belirgin böbrek hasarı olanlarda idrarda protein ve/veya kan ve özellikle ayaklarda ve bacaklarda olmak üzere şişlik görülebilir.

■ Merkezi sinir sisteminde de hasarlar oluşturabilir; baş ağrısı, nöbetler ve dikkati toplamada ve anımsamada güçlük, duyu durum değişiklikleri, depresyon ve psikoz (düşünmenin ve davranışın bozulduğu ciddi bir mental durum) gibi nöropsikiyatrik sorunlar gözlemlenebilir.

■ Kan hücresinde bozukluklar yaratabilir.

TAMAMEN YOK OLMAZ AMA KONTROL EDİLEBİLİR

LUPUS romatolojinin konusudur. Tedavisinde hastalığın şiddeti, etkilediği organlar, hastalığa eşlik eden başka bulgular göz önüne alınır. Her hastanın tedavisi kendisine özgüdür. Örneğin eklem ve deri sorunları ön planda olan bir hastanın tedavisi, böbrek ya da merkezi sinir sistemi tutulumu olan başka bir hastadan farklıdır. Tamamen ortadan kaldırılamamakla birlikte kontrol altına alınabilir.

Sağlıkta 'üfürükçüler' dönemi

Ayşegül CENNET BEKTAŞ
Uzman Eczacı

Her yeni gün; bu ülkenin yapısına, sosyokültürel özelliklerimize ve en önemlisi ihtiyaçlarımıza uygun bir sağlık sistemi hayali ile uyanıyorum. Gün geçmiyor ki yeni bir haberle sarsılmayayım. Bütün bu haberleri "gösterilenler" ve "gerçekler" olarak iki ayrı başlıkta okumak gerektiğini ise öğreneli uzun zaman oldu...

Şimdi öncelikle "gösterilenlere" bakalım...

Bize diyorlar ki; "Hacamat gibi 'alternatif tıp' yöntemlerinin geçmişi 2 bin yıla dayanıyor, batının yataklı-döşekli, ilaçlı kimyasallı 150 yıllık geçmişe dayanan tıp anlayışıyla karşılaştırıldığında çok daha zararsızdır. Aslında ismi bile hatalıdır; alternatif tıp değil 'asıl' tıptır! İnsanın kendi kendini iyileştirme yöntemlerinden biridir hacamat da. Yöntem olarak 1500 yıl önce Mısır'da bile uygulamalarına rastlanmakta ve çeşitli kitabelerde adı geçmektedir."

Bu reklamların üstüne açıklıyorlar, alternatif yöntemler SGK ödeme kapsamına girecektmiş...

Ve merdiven altında, sağlık ve hijyen koşullarına uygunsuz olarak gerçekleştirilmesinin önüne geçilecektmiş! Hedef insanların daha az kimyasal kullanmasını sağlamaktır! Antibiyotik kullanımını kısıtlamak, hastalanmadan koruyucu hekimlikmiş amaç!

Reklamları dinledik, şimdi de "aslında yapılmak istenenler"e bakalım mı?

Bir kere bu anlatılan kulağa umut verici geliyor, değil mi?

Aklıma "ücretsiz" dedikleri muayenelerin ücretlerinin nasıl da biz eczacılar eliyle tahsil ettikleri geliyor. Eczacıların ilaç danışmanlığı yapmak yerine nasıl tahsilatçılık yapmak zorunda kaldıkları geliyor... Bu uğurda yıllardır bize

danışanlardan duyduklarımız kulağımda çınlıyor! "E akşam haberlerde muayeneler ücretsiz dediler, siz bu parayı cebinize mi atıyorsunuz?"...

Sonra bir de antibiyotik kullanımını kısıtlamak için savaş verirken, merdiven altından piyasaya sokulan antibiyotiklerin bazı eczanelerde el altından nasıl satılabildiği geliyor aklıma! Kanseri hastası bir hastanın ilacı getirilmediği için nasıl ağladığı geliyor... Ya da bir annenin beyin kanseri oğlunun tedavisi için para bulamadığından ya-kınması geliyor...

"Hacamatın merdiven altı olmaktan çıkarılması amaçmış!" diyorum sonra... Bak sen; ülkemde üfürükçülere, hocalara, din tüccarlarına bu kadar paye verildiği bir dönemde amaç onlara paye vermemekmiş!

Bu ülkede insanların ilaçlarını temin edememe ve bu yüzden ilaçsız kalma problemleri var, bu ülkede insanların doktora gitmedikleri halde ödedikleri muayene ücretleri yüzünden eczacısından ilaç alamama problemi var, bu ülkede doktorların hala gerekli saygı ve değeri göremedikleri için mesleklerini can gü-

venliği olmadan yürütmeye problemleri var!

Bir eczacı olarak ben bu problemlerin çözülmesini hayal ediyorum. Sonra gönül istiyor ki geçmişi bin yıllara dayanan ve insan hayatı için gerçekten değer taşıyabilecek uygulamalar bilimsel bir yaklaşımla sağlık alanında değerlendirilebilsin. İnsanlar önce hasta edilip sonra birileri nemalanacak diye kimyasallarla tedavi edilmesin. Rant ve ideoloji değil, insan hayatı ve esenliği odağa alınsa, bilimsel yöntemlerle süzgeçten geçirilip kullanılabilecek pek çok yöntemin hacı hoca üfürükçülere teslim edilmesi... Yıllardır kimyasal yöntemlere karşı alternatif yöntemler üzerine çalışan bir uzman eczacı olarak işte bunu kabul etmiyorum!

Kim senin iki dudağı arasında değiliz

Kafamı kaldırıp göğe, kocaman bağırarak istiyorum "Hayır" diye. Sabah evden çıkarken mesela.. Kuş seslerinin arasından, meyve ağaçlarının çiçeklerine, oradan gökyüzüne değen baharın uçlarına. Ve yol boyunca düşlediğim umudumun kokusu bu bahar hepimizi sarsın. Bu aralar yenilenme zamanı, haydi en güzel türkülerimiz direnç olsun, umut olsun. Çünkü biz mırıldanmaya başlamazsak kimse tek çemberli halaylara durmayacak.

Bilirsiniz çoğunuz Ankara'nın soğuk yüzünü. Ama biz kadınlar daha iyi biliriz, Ankara'dan çıkan ve her birimizin yaşamlarına değen o kasvetli gri havayı. Yalnız bu mu? Şunu da biliriz, neredeyse yaprağın kımıldamadığı OHAL günlerinde kadınların Meclis kapısına dayanarak "Bu yasa geçmeyecek" seslerini dalga dalga büyüttüklerini.

Ülke gündemi bir acayip, devletiler bir dediğini ikinci gün onaylamıyor. Fakat en sevdikleri şey, kız çocuklarını baş göz etmek, onlara kumdan kaleler yapıp çoluğuyla çocuğuyla bir erkeğe teslim etmek. Küçük bakkallarda göstermelik bile olsa "18 yaş altındakilere sigara satılmaz" ibaresi varken, 12 yaşındaki kız çocuklarına biçilen bir gelecek Mecliste onaylanmaya çalışılıyor.

Ne yana baksak içimizi sıkın haberler. Kadınlar, çocuklar, hayvanlar, doğa; para, güç, hirs, iktidar arzusuyla yanıp tutuşanlarca hiçe sayılıyor. Ve kendini her şeyin odağında zanneden cennetin istemediği olunca da mağdurluk çıkmazına giren bu saplantılı zihniyet, her sabah tektipleşen medya tarafından ne yapmamız gerektiğini salık veriyor.

BENİM UMUDUM VAR BİZDEN

Ama mesela Çanakkale'den Ankara'ya yürüyerek gelen ve yürüyüşlerini tüm dünya çocuklarına armağan eden; ihraç edilen ama sözünü her gün büyüten; sahnede bile olmalarından tedirginlik duyularak indirilen, yasaklara "Hiç birimiz artık sahnelerden inmeyeceğiz" diyen kadınlar... Her şeyin sansürlendiği şu ortamda ihtiyacımız olan en önemli şey "umut" deyip festivale koyulan kadınlar. Ve emeğin, geleceğin, sokakların, mücadelenin, barışın damla damla çoğalan kadınları varken yüzümü çok ama boş konuşanlara dönmeyenler.

Sevgili kız kardeşlerim hayatın mutfağında biz varız! Bu sinavı KHK'lerle yönetilen memlekette sesimizi çoğalttığımız, dayandırdığımız, sokakları cesaretimizle donattığımız an kazanacağız.

Söylesenize, savaş sevmeyene haddinin bildirildiği bu zamanlarda karnındaki bebeğiyle barış bildirisi dağıtan, "Ben hal-kım" deyip üniformalı onlarca erkeğe meydan okuyan, Çanakkale'den Ankara'ya yol alan, 10 Ekim Ankara Katliamı sonrasında herkesin susturulmaya "öfkeli çocukların" görmezden gelinmeye çalışıldığı zamanlarda "Biz bitti demeden bu dava bitmeyecek" diyen ve başrolde kadınlardan başka kim vardı?

Benim umudum var bizden! Düşüğümüz yerden güçlenerek kalktığımız anlardan umudum var. Umudumuz ortaklaşın, birbirimize yol olsun. Sahneyi devralıp, yerimizi kimsenin iki dudağı arasına bırakmayınca dek.

Burcu YILDIRIM/ANKARA

Başörtülü bir kadın soruyor

Kız kardeşlik kavramına ve bunun toplumsal karşılığının varlığına, gerekliliğine yürekten inanan bir kadını. Patriyarkanın türlü sebeplerle kadınları ayırdığı, bu şekilde varlığını kolaylıkla sürdürdüğünün farkındayım. Bu nedenle hiçbir nitelik fark etmeksizin zora düşüğünde elimi hiç çekinmeden uzat-acağım bir sürü kız kardeşim var.

Evet, sadece kadın olduğu için bir kadının tarafını tutmak fikrinin kendi içinde barındırdığı çelişki ile uzun süre cebelleştim. Daha sonra benim tasvip etmediğim türlü davranışlarda bulunan kadınların benim kız kardeşim olup olmadığını düşündüm. Gerçekten böyle mi düşünüyorum, yoksa bir ütopyanın mı içerisindeyim diye.

Örneğin şunu sordum kendime; "Bugünlerde en çok maruz kaldığım bir konunun gerçek öznesi olan bir kadının yanında olur muyum zora düşüğünde?" Kimden bahsediyorum. Bir başörtülü kadın olarak başörtüsü ile yaptığı hak-sızlıkları örtmeye çalışan, bunu bir simge olarak kullanan kadınlardan bahsediyorum. Bir dönem medya sektöründe çalışırken tanıştığım yahut hâlihazırda etrafımda olan birçok kadından. Bir dönemin mağdurları olan ancak imkan sahibi olduklarında türlü haksızlıkları yapmaktan çekinmeyen kadınlar.

Tüm bunları görmek son zamanlarda beni gerçekten üzen gelişmeler oldu. Önce başörtü taktığım için her yerde kendimi açıklama gereksinimi duymaya başladım. "Hayır

onlar gibi değilim" diyebilmek için. En yakınlarımdan tutun da herhangi bir kadın toplantısında ilk kez gördüğüm insanlara kadar herkes bilmeliydi benim onlar gibi olmadığımı, düşünmediğimi. Sonra başörtüsünün de özneliği olduğunu düşündüm. Her başörtüsü takanın arkasında aynı hikaye olmadığını. Bu nedenle başörtüsüne karşı olan insanları da karşına aldım, herkesi aynı kefeye koymanın hiç de adil bir hareket olmadığını anlattım.

Bir zamanın iktidara karşı direniş, zora baskıya karşı mücadelenin göstergesi olan başörtüsünü türlü mücadeleler sonucunda rahatlıkla takan ve sonrasında da çizgisini değiştirmeyen kadınların varlığından da haberdardım çünkü.

Başörtüsüne karşı görüşlerimi söylediğim insanlar beni ya kazanılmış ya da kaybedilmiş biri olarak görüyor. İnsanın dış görünüşü, hayatını her alanı hakkında her türlü baskıya karşıyım.

Maruz kaldığım ve toplumumuzda daha niceleri olan karşıtlıklar sürekli üretiliyor. Biz ataerkinin diliyle birbirimize karşı durmaktan her konuda haklılığımıza olan o zehirli inançtan vazgeçemediğimiz müddet kadına karşı uygulanan hiçbir baskının önünü alamayacağız. Bırakın insanlar hayatlarıyla ilgili kararları kendi istedikleri gibi alsın. İnanın zihninizdeki bu tabuları yıkmak o kadar kolay ki? Neden kendinizi bu hapishanenin içerisinde tutuyorsunuz?

SAKARYA

Peki eşitliği nasıl kazanacağız?

Kadının erkekle eşitlenmeye çalıştığı bir dünyada, kadının varlığına yönelik her türlü şiddetin ele alınması gerekmiyor mu?

Aile yaşamımızdan tutun çalışma ve sosyal yaşamımızda kimliğimizin ikinci plana itilmesiyle, zorla kabullendirmeye çalışılmasıyla karşı karşıyayız. Eşimizin ve arkadaşlarımızın rahatlıkla yaptıkları çapkınlık şakalarına susmak, işyerinde kadıncı başarılabildiklerimize normal değilmiş gibi aldığımız tebrikler, "erkek gibi"yle başlayan aslında varlığımızı silen övgüler... Erkek egemen toplumun, varlığını kadını susturarak sürdürmesi değil mi esas mesele! Kadın şikayetçi olduğunda ilgili birimlerin, sırayla şiddetin gerekçesi olabilecekmış gibi kadına rol biçmesi, neden araması...

Bir etkinlik düzenlemek için gittiğimiz okulda, eşinden sürekli şiddet gördüğünü, aç bırakıldığını anlatan, okulda zaman zaman oyun odasının nöbetçiliğini yapan bir kadın arkadaşımızın hikayesi bu örneklerden biri. Tüm çaresizliğiyle tutacak bir el arayan, okuma yazması olmayan ama yaşadıklarını nefes almadan samimiyetle anlatan bir kadın. Durumu önce okulun idaresiyle paylaştığımızda, şiddetin nedenini sorgulamasına ve idarecinin kadına bağırarak "Yalan konuşuyorsun" dediğine tanık oluyoruz. İşin özü yine bir kadından yaşadıklarını anlatmaması, huzuru bozmaması, kimseyi uğraştırmaması isteniyordu.

İzlediğimiz diziler, filmler, TV programlarında da böyle

değil mi durum? Dizilerde aldatılmasına rağmen evliliğini yıkmayan, 'mahcup eşinin yanında duran hanım ağa' profilleri ya da bir erkeği paylaşamayan kadınlar...

Geçtiğimiz günlerde muhafazakar kimliğiyle bilinen bir kanalda, evlilik danışmanı sıfatıyla izleyicinin karşısına geçen bir hemcinsimizin "Eşim beni dövüyor ve aldatıyor ama seviyorum ne yapmalıyım" sorusuna; "Annelerimizin bir sözü vardır: 'Kan içip kızılık şerbeti içtik' diyeceğiz" diye başlayıp, çözümü 'sabredip, beklemek' olan önermesi bir başka vahim örnek. Kadına şiddetin giderek artması, kadını sindiren, susturan, erkek egemenliğinin gölgesinde bırakan gerici zihniyetin ürünüdür.

Kadın hakları dendiğinde sadece, "Kadına vurulmaz, kadınları korumalıyız" demek yetmiyor. Kadınların gerçekte çok daha derin olan kimlik sorunu, eşitlik sorunu var. Eşitlik arayışı "Erkektir yapar" diyen gerici zihniyetle, kadın kimliğinin üstünlüğünü savunan ve genel değerlere uygun olmayan her davranışı "ben de yaparım" karşılığıyla en gerisinden eşitlemeye çalışan anlayış arasında can çekişmemelidir.

Peki tüm bu yaşamak zorunda olduklarımız karşısında öylece durup susmalı mıyız? Elbette hayır! Kimliğimize yönelik bütün saldırılara karşı mücadele etmeliyiz. Özgür ve eşit yaşayabildiğimiz bir yaşamın taşlarını tüm kadınlar el ele vererek beraber örebilmemiz mümkün.

Reyhan BAŞARAN/KOCAELİ

Kızlarımın da aynı şeyi yaşamasından korkuyorum

11 yaşında ortaokulu okumak için İstanbul'a ablamın yanına gelmiştim. Ablamın çoğunu köye, beni de İstanbul'a yolladılar. Ablam evliydi, iki çocuk yük olmasın diye ailem böyle bir karar verdi. Bütünleme sınavlarına kalınca annem babam beni tekrar köye götürdü. İstanbul'a ilk geldiğim de ufak tefektim. Tekrar köye döndüğümde serpilmiş büyümüştüm. Bütünleme sınavları için İstanbul'a gelecektim "Bu kız büyümüş" dediler bir daha yollamadılar.

Köyde okullar devam ediyordu. Ama öğrencilerin sayısı düşünce öğretmenlerin de tayinini başka yerlere verdiler. Sınırlı köyündeki öğretmen gelirdi bize eğitim vermeye. Zaten o da sınır köyün çocuğuydu. Beş sınıftan birden okutuyordu. Sabahları gelir, akşamları dönerdi köyüne. Eken geldikleri için de evlere gelirlerdi oturmaya okul vaktine kadar.

12-13 yaşında yeni yeni gelişiyordum. Hayvanlarımız vardı, annem babam ahıra iniyorlardı sabahları. Ben de çocuk aklımla soba yakıyorum. Kapı vuruldu, açtım, öğretmen girdi içeri. Köylerde alışınız; misafire hoş geldin denir. Dedim ben de. "Hoş bulduk" dedi. Elini öptüm. Oturttu yanına zoraki. Belimden sarıldı "sen ne kadar büyümüşsün" dedi. Göğüslerime karnıma dokundu. O hareketin yanlış olduğunu anladım, kurtulmaya çalıştım. Sonrasını hatırlamıyorum. Nasıl gitti evden bilmiyorum. Yalnızdım evde, korktum da. Bir daha yalnız kalmamaya gayret ettim. Adamı her gördüğüm yerde nefret ediyordum.

Yaşadıklarımı 45 yaşına kadar hiç kimseye anlatmadım. Hep içimde tuttum. Korktum, acaba yanlış mı anlaşıyorum diye, kadını ya. Kendi kendime kızıyordum "neden gittim, bu adama neden hoş geldin dedim" diye. Birçok insanda bu var. Aman ailem duymasın, başları belaya girmesin diye anlatmıyorlar. Ben onun taciz olduğunu bilmiyordum, ama kötü bir hareket olduğunu biliyordum.

Daha sonra benzer bir olay daha yaşadım. Yılına hatırlamıyorum ama birbirine yakın tarihlerdi. Aşığı mahallede oturan ablamlara git-

mem gerekiyordu. Bu yaşadığım taciz olayı çok yakından tanıdığım bir insan tarafından yapıldı. Anemler beni traktörle gönderdi. Traktörü süren adamın tacizine uğradım. Koluyla taciz etti beni. Kolla nasıl taciz olur mu? Allah kahretsin oluyor! Traktörün yanında boşluk var. Beni o boşlukta ayağa diktiler. Direksiyon kullanan adamın dirseği tam genital bölgeye geliyor. O anı hiç unutamıyorum. Adam direksiyonu çevirdiğinde dirseği bana sürüyor. Kıvrıla kıvrıla çekildim. Yol 10 dakika sürmemiştir ama gelin bir de bana sorun!

Yaşadığım iki olayı da hiç unutamadım. Mümkün değil unutmak. Ve ben bu insanlarla hâlâ aynı topluma giriyorum. Belki onlar hatırlamayabilir ama ben unutamıyorum.

Bu insanlarla görüştüğümde konuşuyorum da. Çok kötü bir duygu bu. O insanları gördüğümde öldürmek istiyorum.

Bunu ne aileme söyleyebildim ne herhangi bir akrabama. Ben suçlanıyordum diye hep sustum, 45 yaşına kadar. En son yakın arkadaşım ve eşimle birlikte çocuk istismarı üzerine sohbet ederken "Ben de tacize uğradım" diyene kadar.

İki kızım var. Korkuyorum, onları yalnız bir yere yollayamıyorum. İnsanlar bana "Büyüdüler artık bırak tek çıksınlar dışarı" diyor. Ama korkuyorum elimde değil. Biliyorum özgüvenleri geç oluşacak ama ben de 25 yaşında özgüven kazanabildim. Yetişkin birinin, akrabam bile olsa kızlarımı yanağından öpmesini istemiyordum, "Uzaktan sevin" diyordum. Kızlarımın da aynı şeyleri yaşamasından çok korkuyorum.

Bunu yapanlar cezalandırılmadıkça tacizin önüne geçilemez. Toplumsal ahlak eğitime ihtiyacımız var. Galiba vicdanlı ve ahlaklı insanlar yetiştirilmesi gerek. Bu da bu günden yarına hemen değişmeyecek. Özellikle bizi yönetenlerin ve ailelerin buna çanak tutmak yerine bu durumu değiştirecek geç kalınmış adımları atması gerek. Toplumsal duyarlılık gerek.

İkütelli / İSTANBUL

Tek farkım akülü arabam ve yorgun düşen bedenim

Öncelikle bu yazıyı okuyan herkese merhaba...

Benim genetik bir problemim var, çoğu insanın gözünde engelli olarak görünsem de ben bunu kabul etmiyorum. Bana göre ben engelli değilim, dünya engelli. Gerek Ekmek ve Gül gerek Emek Partisi içindeki herkesin bana karşı tutumları sayesinde bu olguyu daha rahat yerle bir ediyorum. Bana farklı davranışların aksine, normal davrandıkları için verdikleri değeri sonuna kadar hissediyordum, bunun için çok mutluyum.

10 Mart günü düzenlene kadınlar günü etkinliğinde de bunu gördüm. Gördüğüm değerlerden biri de şuydu; oradaki herkes birbiriyile

eşit, birbirine saygılı ve güzel günlere karşı ketnetlenmiş vaziyetteydi, dünyanın karanlığı doğru ilerleyen zihniyetine karşı birer ışık olup etrafını aydınlatmaları ve bu ışığı ulaşabildikleri kadar çok insana yaymaları çok kıymetli. Işıklarıyla karanlığa meydan okumalarını etkinlikte gördüm, geleceğe yönelik umudum fazlasıyla arttı.

Emeğe son derece değer veren bir insan olarak 1 Mayıs hakkında yazmak istiyorum. Özellikle çocuk işçiliğinin bu kadar fazla olduğu bu çağda, çok zor koşullarda çalışıyor ve sömürüye maruz kalıyorlar. Halbuki çocuklar sadece çocuktur, onların arasında dil, din, ırk, mezhep ayrımı bile yoktur, onları sömürmek yerine yaşatmalıyız.

Benim için önemli olan bir konu-

ya daha değinmek istiyorum, başta da söylediğim gibi ben engelli değil, engellenenim. Bunu en çok çalışma hayatında görüyorum, zira her yerde özgürce yaşayabilecekken önüne sizler için sorun bile olmayan kaldırımlar, merdivenler çıkıyor, yapabileceğim çoğu şeyin önüne geçiyorlar. Halbuki ben 20 yaşında genç bir kadıyım. Toplumda gördüğünüz yaşıtlı kadınların tek ve en büyük farkım akülü arabam ve çok yüklenince yorgun düşen bedenim. Lakin bunlar okuma ve çalışma gibi doğal haklardan beni mahrum edemez; etmemesi gerekir, behemehal benim de bu toplumda yerim olması gerekmez mi?

Biz engellenenlerin emeğini, gücünü çarçur eden insanlara oranla çok daha kıymetlidir, sizin yapabildiğiniz birçok şeyi biz oldukça zorlanarak yapabildiğimiz için dünyaya daha çok emek veriyoruz. Benim geçemediğim badireyi atlatan, engellenmeyen kadınların

çalışma koşulları diğer insanlara oranla daha ağır olduğu, normal insanlarla aynı çalışma koşullarına sahip olmadıkları için fazlasıyla zorlanırlarken bir de bunun üzerine hem kadın, hem de engelli oldukları için çok düşük ücrete tabi tutuluyor.

Bilen bilir; kadınlar iş hayatında ayrımcılığa uğruyor. Hem daha ağır çalışma koşulları hem de daha düşük ücret almaları ne kadar adaletlidir?

1 Mayıs işçinin, emekçinin bayramı; çalışma koşullarının haksızlığı konusunda bir dünya yazı yazılabilir. Her işçinin eşit koşullara sahip olduğu, zarara uğramadan, iş cinayetlerinin olmadığı, çocukların işçi olmaktan ziyade mutlu birer çocuk olarak yaşadığı, özgür yarınlar dileklerimizle...

Bütün işçiler, toplumda her ne kadar belli olmuyor olsa da bu dünyaya hayat veren bizzat sizin alın terinizdir. Tüm emekçilere selam olsun, sağlıklıca kalın...

Ezgi Polen ÇELİK/ANTALYA

* Ezgi Polen Çelik'in yazdığı şiiri www.ekmekvegul.net internet sitemizden okuyabilirsiniz.

Bosna'dan Suriye'ye uzanan bir savaş suçu

Berivan BALKAY

The Whistleblower diye bir film duydunuz mu hiç? Türkçesi 'muhbir', ama filmin adı aklımıza ilk gelen anlamını yansıtmıyor. Yani birileri birilerini çıkarları uğruna bir yerlere ispiyonlamıyor. Aksine korkunç bir gerçekliği yüzümüze çarpıyor.

Film, Bosna Savaşı sonrasında 'barış gücü' olarak giden görevlilerin kadınları istismar etmesini konu edinmiş. Filmi izlerken aklıma birkaç hafta önce okuduğum, Suriyeli kadınların yerel görevliler tarafından yardım karşılığında seks yapmaya zorlanması geldi... Anlaşılan kadınların her daim cinsel bir obje, tecavüz edilebilir bir insan olarak görüldüğü savaşlarda, dünden bugüne değişen bir şey olmamış... Savaş ne yazık ki yalnızca beş harften oluşan bir kelimeden çok daha fazla acı barındırıyor içinde... Şiddet, istismar, tecavüz, travma, yoksulluk ve hatta ölüm...

Savaşa dair değişen yalnızca, savaş araçlarının daha 'gelişmiş', daha yıkıcı olması. Mesela daha yüksek bir binayı yıkabilen, daha büyük mermiler atabilen, daha büyük tahribatlar yaratabilen silahlar, bombalar yapılıyor... Ama insanların hayatına değdiği yerde sonuçları hiç değişmiyor; ölüm, şiddet, istismar, tecavüz, travma, yoksulluk...

'The Whistleblower' da, insanlar için savaşın anlamı-

The Whistleblower (Muhbir)
Yönetmen: Larysa Kondracki
Oyuncular: Rachel Weisz, Vanessa Redgrave, Monica Bellucci
Yapım yılı:2010 (ABD, Kanada, Almanya)

nın her yerde aynı olduğunu bir kez daha hatırlatıyor izleyiciye. Özellikle kadınların ganimet olarak görüldüğü, tecavüzlerin meşrulaştığı, para karşılığı seks kölesi haline getirildiği gerçeği dün de aynıydı, bugün de aynı..

KATHRYN ZAFER TACI GİYEMEDİ AMA...

Filme dönersek; Bosna Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler Barış Gücü adına, bölge güvenliğini sağlamak adına Bosna'ya asker ve çeşitli düzeyde görevliler gönderilmiştir. Getto bölgelerindeki barlarda garson olarak çalıştırılan savaş mağduru kadınlar, sahte pasaportlar ve yüklü miktarda paralar karşılığında bu görevlilere seks kölesi olarak satılmaktadır.

Amerika'dan Saraybosna'ya görevli olarak giden Kathryn Bolkovac adındaki kadın polis, Toplumsal Cinsiyet Bürosu'nda görev yaparken bu durumu fark eder. BM görevlilerinden, askere, polisten 'barış gönüllüleri'ne kadar herkesin bulaştığı skandalı ortaya sermek üzere gece gündüz çalışan Bolkovac'ın adaleti arayışında çaldığı her kapı yüzüne kapanıyor. Görevinden alınarak susturulmaya çalışılıyor ancak elindeki verileri bir şekilde kurtarıyor ve kamuoyu ile paylaşıyor.

The Whistleblower, kurgu bir film değil ne yazık ki... Gerçek bir hikayeye dayanıyor. Görevliler de, yaşanan olaylar da görevinden alınan kadın polis de gerçek... Filmin sonunda Kathryn Bolkovac Londra'da katıldığı bir TV programında tüm gerçekleri anlatıyor. Bunun üzerine bu suça karışan görevlilerin bazıları evlerine geri gönderilse de Kathryn, aydınlatığı bu skandal nedeniyle kamu hizmeti veren hiçbir yerde iş bulamıyor. Kathryn'ın verdiği bu adalet mücadelesi için zaferle taçlandı demek bir hayli zor. Ama artık biliyoruz ki o, bu organize iğrençliklere sessiz kalmayan bir kadın olarak tarihe geçti bile...

Demem o ki, kadınlar için savaş ne demek bu film açıkça anlatıyor. Yıllar evvel Saraybosna'da yaşananlar bugün burnumuzun tam dibinde, Suriye'de yaşanıyor. Kadınlar 'insani' yardımlar karşılığında sekse zorlanıyor. Hem de kendilerine 'yardım' için giden görevliler tarafından! Üstelik yalnızca mülteci kamplarında değil; yaşadıkları mahallelerde, evlerde, kaçıp sığındıkları ülkelerde de, yaşam mücadelesi verirken kadınların istismara, tacize, tecavüze maruz kaldıkları herkesin bildiği bir gerçek.

Savaşın en büyük mağdurları olduğumuz gibi bunu durduracak olanlar da bizleriz. Kathryn'ın tek başına verdiği mücadele savaşı engellemiyor belki, ancak kadınlar olarak hep birlikte mücadele edersek bu vahşeti durduracak gücümüzün olduğunu biliyoruz!

